

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Michaela Svobodová

**Polyamorní identity: Biografie
praktikujících**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Michaela Svobodová**

Vedoucí práce: **Mgr. Barbora Spalová, Ph. D.**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

SVOBODOVÁ, Michaela. *Polyamorní identity: biografie praktikujících*. Praha, 2016. 58 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Barbora Spalová, Ph. D.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá novým společenským fenoménem polyamory, alternativní formou vztahového uspořádání, ve kterém jedinci udržují několik partnerských vztahů zároveň. Biografická studie je zaměřena na konstruování polyamorní identity v rámci biografického rozhovoru s participujícími jedinci v České republice. Cílem práce je objasnit, jak je polyamory praktikujícími interpretována ve společenském a kulturním prostředí, ve kterém monogamní vztah představuje společenskou normu. Na základě analýzy jsou v práci představeny společné rysy biografii polyamoriků (předešlé nemonogamní vztahové zkušenosti, motivy, pravidla). Polyamory je dále interpretována teoretickým konceptem čistého vztahu Anthonyho Giddense. Klíčová část práce se zaměřuje na aplikaci triangulární teorie lásky R.Sternberga na polyamory a podobu jednotlivých komponent intimity vášně a závazku v polyamorním vztahu respondentů. Práce zahrnuje návrh kompetenčního modelu pro praktikování vycházející z výsledné hypotézy, že polyamory představuje dovednost/schopnost.

Abstract

The bachelor's thesis deals with a new social phenomenon polyamory, an alternative form of a relationship, in which individuals have more relationships at the same time. The biographic study focuses on polyamory identity construction within biographic interview with participating individuals in the Czech Republic. The objective

of the thesis is to present how polyamory is perceived by those who practise it in the society and culture where monogamous relationship is a standard. Based on the analysis, common features of polyamorists' biographies are presented (previous non-monogamous relationships, motives, rules). Polyamory in the present thesis is interpreted by Anthony Giddens's theoretical concept of pure relationship, too. The key part of the paper focuses on application of R. Sternberg's triangular love theory applied to polyamory and components form of passion intimacy and commitment in polyamory respondents' relationships. The thesis encompasses competence model proposal for polyamorists based on the final hypothesis which avers that polyamory is a skill/ability.

Klíčová slova

Polyamory, polyamorní identita, polyamorní vztah, polyamorní komunita, polykula, pravidla, motivy, intimita, vášeň, závazek, sexuální exkluzivita

Keywords

Polyamory, polyamory identity, polyamorous relationship, polyamory community, polycule, rules, motives, intimacy, passion, commitment, sexual exclusivity

Rozsah práce: 113.934 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 8. 5. 2016

Michaela Svobodová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé vedoucí práce Mgr. Barboře Spalové, Ph. D. za její pomoc při usměrnění tématu a cenné komentáře a rady. Díky patří i respondentům, kteří byli ochotni se mnou spolupracovat a sdílet svůj životní příběh.

Institut sociologických studií
Projekt bakalářské práce

Úvodní vymezení

Tématem mé bakalářské práce je biografická studie polyamorní komunity, jedinců, kteří žijí v polyamorním milostném vztahu. Polyamory je životní styl, ve kterém jedinec má více milostných vztahů a základem je vzájemná domluva a souhlas všech zúčastněných. Tito lidé vyznávají víru, že je možné milovat více lidí najednou. Zajímá mě, jaké motivy či prvotní impulsy vedou k tomuto způsobu vedení milostného života, jaká pravidla jsou nutná v rámci tohoto polyamorního fungování a jak docházelo v průběhu života k přebudování vlastního já k polyamorní identitě.

Cíle

Ráda bych v rámci biografií jednotlivých respondentů odhalila motivy, které vedly v jejich životě k přebudování identity na polyamorní, jaké prvotní impulsy sehrály významnou roli pro rozhodnutí vést polyamorní způsob života. Také se zaměřím na pravidla, kterými se polyamorní jedinci řídí a jež se podílí na fungování takového milostného uspořádání. Mým cílem je také z biografického vyprávění rozpoznat důležité aspekty životního příběhu (rodinné zázemí, dětství, první milostné zkušenosti, monogamní vztahy), jež mohly být neméně důležitým důvodem pro budoucí volbu polyamorního vztahu a vybudování polyamorní identity.

Výzkumné otázky

- Jaké motivy vedou jedince k polyamornímu způsobu života? Jaké prvotní impulsy rozhodly o vstupu do polyamorního vztahu?
- Jaká pravidla fungují v polyamorním vztahu? Jak se liší v porovnání s monogamním vztahem?

- Čím je nahrazena exkluzivita v polyamorním vztahu, jež je důležitá pro pocit stability a jistoty v milostném vztahu?
- Jaké životní situace a zkušenosti přispěly k budování polyamorní identity?

Hypotézy

- Motivy k polyamornímu způsobu života jsou různorodé a výrazně se liší u každého člena polykuly i v rámci pohlaví (polykula - skupina lidí, jež spolu mají milostný vztah, mohou být vzájemně propleteny, ale není to pravidlem).
- Předpokládám, že mužské motivy pro polyamory jsou spíše racionální, u žen hraje roli více emocionální složka.
- Pravidla jsou v polykule neukotvená, ale funguje zde neměnná kostra, která toto vztahové uspořádání udržuje.
- Předpokládám, že polyamorní jedinci mají společné některé postoje k lásce, sexu, milostným vztahům obecně.
- Domnívám se, že v souvislosti s rozhodnutím vést polyamorní vztahy, hraje významnou roli v biografii rodinné zázemí respondenta či zkušenosti s předchozími monogamními vztahy.

Metody sběru dat

Data budu sbírat prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů – biografií, vyprávění životních příběhů od dětství, až po polyamorní současnost a plánovanou budoucnost.

Očekávaná zjištění

Předpokládám, že jedinci žijící polyamorně se vyznačují společnými hodnotami či postojem k určité oblasti (vnímání lásky, partnerských vztahů, sexu), který zaujímali ještě před polyamorním způsobem života. Motivy k polyamory mohou být různorodé u každého jedince, liší se také v rámci pohlaví. Ženy dle mého úsudku mají emotivní složku motivu silnější, než muži, jejichž rozhodnutí závisí více na racionálním odůvodnění. Jeden z předpokládaných motivů je i snaha odlišit se od majority a postavit se starým konceptům. Také očekávám, že existují nějaká společná pravidla, kterými se vyznačují všechny polykuly a díky kterým polyamorní vztahové uspořádání funguje. Domnívám se, že polyamory může představovat pro některé jedince řešení či útěk před monogamními vztahy, ve kterých se potýkaly s neshodami, či je vnímají jako možnost kumulovat výhody milostných vztahů u více partnerů najednou, na straně druhé ale lze očekávat, že toto vztahové uspořádání může přinášet více emocionální náročnosti a konfliktů, které je nutno pro fungování vztahů řešit.

Obsah

Úvod	2
1. Teoretická část	4
1.1. <i>Polyamory – definice, historie, výzkumy</i>	4
1.2. <i>Proměny partnerských a rodinných vztahů</i>	7
1.3. <i>Pojetí lásky podle trojúhelníkového modelu R. J. Sternberga.....</i>	10
1.3.1. <i>Závazek a sexuální exkluzivita.....</i>	12
1.4. <i>Giddensovo pojetí čistého vztahu</i>	13
1.5. <i>Polyamorní identita</i>	14
2. Výzkumná otázka	15
3. Metodologie	16
4. Analytická část	18
4.1. <i>Společné rysy biografí polyamoriků.....</i>	18
4.1.1. <i>Nemonogamní vztahy před polyamory</i>	21
4.1.2. <i>Motivy pro volbu polyamory.....</i>	23
4.1.3. <i>Společná pravidla pro polyamory</i>	30
4.1.4. <i>Polyamory jako analogie čistého vztahu</i>	33
4.2. <i>Trojúhelníková teorie lásky a polyamory.....</i>	34
4.2.1. <i>Intimita v polyamorním vztahu</i>	35
4.2.2. <i>Vášeň v polyamorním vztahu</i>	40
4.2.3. <i>Závazek v polyamorním vztahu.....</i>	42
4.2.3.1. <i>Závazek s absencí sexuální exkluzivity</i>	42
4.2.3.2. <i>Redefinice nevěry.....</i>	45
4.3. <i>Návrh kompetenčního modelu pro polyamorní vztah.....</i>	47
Závěr	51
Zdroje.....	54
Seznam příloh.....	57
Přílohy.....	58

Úvod

Ve své biografické studii se zabývám společenským fenoménem s označením polyamory, který se poprvé objevil v šedesátých letech minulého století. Jeho popularita stoupla až během devadesátých let dvacátého století především díky rozmachu webových stránek a emailových skupin se zájmem o polyamory [Anapol, 1997, citováno Barkerem, 2005: 75]. Polyamory vznikla v USA v době sexuální revoluce, jež přinesla mnohé změny v podobách partnerství, sexu, rodinného soužití i manželství. Pojem polyamory je definován více způsoby, v zásadě se však hlavní myšlenka neliší. Jedná se o vztahový koncept, který umožňuje mít několik sexuálních či milostných vztahů současně. Podmínkou je, že o nemonogamním charakteru tohoto vztahu vědí všichni zúčastnění a souhlasí s ním [Schroedter, Vetter, 2010: 26].

Ve své práci se zaměřuji na českou polyamorní komunitu, která je sociologicky téměř neprobádanou oblastí. Cílem práce je zmapovat konstrukci polyamorní identity a její prezentování ve společenském prostředí, kde je monogamní manželství uzákoněno a monogamie představuje sociální normu. Zvolila jsem biografickou studii a v rámci vyprávěné biografie respondentem zkoumám, jak jedinci utvářejí polyamorní identitu, konstruují a redefinují obraz o sobě samém. V České republice se pravidelně pořádají polyamorní srazy v Praze, které jsem pravidelně navštěvovala a prováděla zúčastněné pozorování. V teoretické části vykresluji proměny partnerství v České republice a blíže představuji fenomén polyamory. Práce je teoreticky zarámčována zaprvé triangulárním modelem lásky od psychologa Roberta J. Sternberga, který svou teorii lásky zakládá na vzájemné interakci komponent intimity, vášně a závazku. Zadruhé pojetím čistého vztahu A. Giddense, což je nová podoba partnerských vztahů související s nástupem sexuální svobody.

V praktické části se zabývám konstrukcí samotných biografíí a hledám společné rysy, které jsou charakteristické pro konstruování polyamorní identity. Například motivy pro praktikování polyamory, pravidla a vztahová historie respondentů. Následně aplikuji teoretické koncepty Sternberga (triangulární model lásky) a Giddense (typ čistého vztahu) na polyamorní vztahy vykreslené v biografíích a zkoumám, zda je

možné je interpretovat pomocí těchto teorií. Lze očekávat určité obměny například v trojúhelníkové teorii lásky, konkrétně u komponenty závazku, která není v polyamorním vztahu zaručena sexuální exkluzivitou. V průběhu zúčastněného pozorování jsem došla k domněnce, že polyamory představuje *dovednost/schopnost* a pro její praktikování jsou nutné určité kompetence. Tato *dovednost/schopnost* je charakteristická jak souhrnem přirozených osobnostních předpokladů a predispozic (např. zamilovanost/láska k více osobám najednou), tak souhrnem dovedností potřebných si osvojit. Proto navrhuji kompetenční model pro polyamory vycházející z vyprávěných biografií respondentů, který lze předvést jako hypotézu pro další zkoumání polyamorních identit.

Přikládám důležitost sociologickému zkoumání polyamory, protože tato poměrně specifická forma partnerského vztahu přináší do společnosti normativně monogamní, zcela odlišný způsob partnerského fungování. V dnešní době se objevují různé alternativní formy partnerství. Specifika polyamory ale spočívají v nemonogamním charakteru a udržování více partnerských vztahů zároveň, což ve společnosti vyvolává různorodé reakce. Zájemců a stoupců polyamory roste a fenomén se začíná také mediálně zviditelňovat. Na straně druhé je zde silný tlak společenské normy o monogamní podobě partnerských vztahů, ačkoli je tato norma často porušována. Biografie stoupců polyamory přináší zajímavé vhledy ohledně motivů vedoucí k polyamornímu vztahu, samotnému přechodu, hodnotám, pravidlům a způsobu fungování a přispívá tak k lepšímu poznání tohoto fenoménu. Z širšího hlediska souvisí polyamory s proměnami rodinného uspořádání a prostředí pro výchovu dětí, do budoucna tak může představovat vznik specifické ekonomické jednotky několika partnerů pohromadě. V případě širšího zájmu veřejnosti se tak polyamory může stát také tématem sociální politiky.

1. Teoretická část

1.1. Polyamory – definice, historie, výzkumy

Polyamory je pojem zahrnující takovou formu milostného vztahu, jehož partneři věří, že je možné a přijatelné milovat více lidí najednou a udržovat tak několik intimních a sexuálních vztahů zároveň [Sexualities, 2003: 126, citováno Barkerem, 2005: 75]. Proto svůj vztah neuzavírají do monogamního svazku, nutností je však vědomí a souhlas všech zúčastněných. V češtině pro tento koncept existuje počestný výraz polyamorie, ve své práci však používám původní anglické označení. Mezi polyamoriky se také užívá označení polykula pro skupinu jedinců, jež jsou vzájemně propleteni milostným či sexuálním vztahem.

Polyamory je postaveno na hodnotách, které jsou předpokladem pro dobře fungující polyamorní vztah. Například je to „(...) vysoká úroveň vyspělosti, dobré komunikační dovednosti, emocionální síla, více tolerance a větší flexibilita.“¹ [Csef, 2014: 2]. Hovoří se i o jiných neméně důležitých hodnotách polyamory jako jsou otevřenost, důvěra a odpovědnost. Autoři knih a článků o polyamory se však mírně liší v tom, jaké hodnoty považují pro fungující polyamorní vztah za nejdůležitější. V knize *The Ethical Slut*, která je pojata jako praktický průvodce polyamorních vztahů, jsou navrženy nutné dovednosti (skills). Jimi jsou například komunikace, emocionální upřímnost, věrnost, sebepoznání, vlastnictví svých pocitů, vyjadřování pravdy a jiné [Easton, Hardy, 2009: 65-70]. V některých člancích, stejně tak v této knize, se hovoří o věrnosti jako o důležité hodnotě pro polyamorní vztah. Tato věrnost se však liší od klasického pojetí spojeného s monogamním ideálem lásky a výhradním nárokem na partnera, ale v první řadě znamená loajalitu, respekt, poctivost, angažovanost a rovnou komunikaci [Anapol 2012; Lano, Perry, 1995 citováno Csefem, 2014: 3]. Nutno podotknout, že zde nelze přehlédnout hodnotové zatížení článku, odkud jsem tuto

¹ „Polyamory ist ein sehr anspruchsvolles Beziehungsmodell, das von den beteiligten Beziehungspersonen einen hohen Reifegrad, große Kommunikationsfähigkeit, emotionale Stärke, viel Toleranz und große Flexibilität erfordert.“ (vlastní překlad)

informaci čerpala. Samotný název článku ve volném překladu – „Polyamory jako cesta z nátlaku monogamie a destruktivní žárlivosti“² - nesvědčí o zcela objektivním pohledu autora. Při práci jsem často narážela na články o polyamory, jež tento typ partnerství určitým způsobem vyzdvihoval či zvyhodňoval nad monogamním vztahem.

Ačkoli byl pojem polyamory poprvé použit již v šedesátých letech, do širšího pole zájmu se dostal až později. Nejprve se objevuje pojem *free love*, což je označení pro nezávazné mimomanželské sexuální spojení. Vysvětlení vzniku tohoto fenoménu je především hormonální antikoncepce a také nové možnosti v boji proti sexuálně přenosným chorobám. Vznik *free love* souvisí také se sociálními změnami promítající se do oblasti sexuality a milostných vztahů. V sedmdesátých letech se stávají populární *otevřené vztahy* a začíná se používat pojem *nemonogamie* pro souběžné intimní milostné vztahy. Tento pojem byl později nahrazen slovem polyamory jako výstižnější. Polyamory je občas spojována také s duchovními a esoterickými skupinami. Někteří autoři jí dávají spirituální význam a v roce 2008 a 2009 se v Německu různé esoterické a tantrické články zabývaly tematikou polyamory [Schroedter, Vetter, 2010: 26].

Rozlišuje se několik typů polyamorního uspořádání. Polyamory hierarchická se vyznačuje rozdělováním partnerů na primární/sekundární. Jeden či více partnerů tedy zaujímají pozici hlavní a tento vztah či vztahy mají přednost před ostatními sekundárními partnery. Dalším typem jsou triády, ve kterých jsou tři partneři vzájemně propleteni, či takzvané *quads*, což jsou například dva páry také vzájemně propleteni. V polyfidelity uspořádání jsou si všichni členové polykuly rovni, nerozlišuje se zde primární či sekundární partner, ale funguje tu pravidlo sexuálního styku pouze se členy této skupiny. Někteří polyamorici žijí pohromadě, vytvářejí rodiny či kmeny [Barker, 2005: 76]. Také existuje takzvaná vztahová anarchie, která se řídí spíše individuálními potřebami, než stanovenými pravidly. Často se tento typ neřadí přímo mezi polyamory, protože se liší tím, že jedinci nerozlišují typy jednotlivých vztahů (sexuální, platonické,

² „Polyamory – ein Weg aus den Zwängen der Monogamie und destruktiver Eifersucht?“ (vlastní překlad)

přátelské, milostné) a jejich snahou je vyvarovat se kategoriím podle společenských norem. Například být „pouze přáteli“, „být ve vztahu“, „být v otevřeném vztahu“.

Ve velké Británii proběhl výzkum analýzy e-rozhovorů, který se zabýval vytváření polyamorní identity v kontextu dominantnějších kulturních konstrukcí sexuality a vztahů, také nazývané jako "povinná heterosexuality" a kulturnědominantní pojmy jáství [Rich, 1980, Butt, Burr, a Bell, 1997, citováno Barkerem, 2005]. Zapojilo se 30 respondentů s polyamorním vztahem, třetina mužů, dvě třetiny žen. Většina pocházela z Velké Británie, pouze jedna třetina z Evropy nebo USA. Jedna z hlavních otázek, spočívala v tom, zda vnímají polyamory jako svou přirozenost či možnost výběru. Výzkum potvrdil, že respondenti často argumentují biologickou povahou jejich nemonogamie. V západní kultuře lidé totiž stále více důvěřují argumentům biologického původu, než sociálnímu či kulturnímu původu. Autor proto zmiňuje, že respondenti často používají označení „přirozená“ polyamory záměrně. Tito respondenti dávali důraz na extrémní formulace, aby působili přesvědčivě. Některá tvrzení ale zase podporovala představu polyamory jako jednu z možností výběru, na čem je nutné pracovat a učit se jí. Respondenti také hovořili o pocitech tlaku ze stran monogamistů, protože se tyto lidé cítí ohroženi polyamory jako čestného způsobu mít více partnerek. Tyto tvrzení souvisela s návrhy polyamory jako lepšího způsobu vedení vztahu vzhledem k tomu, že jsou často lidé přitahováni více než jednou osobou [Barker, 2005]. Mnoho respondentů ale také hovořilo o polyamory jako o „normální“ či „obyčejné“ a neviděli velký rozdíl mezi polyamory a monogamií. Autor poukazuje, že diskurs podobnosti napomáhá respondentům polyamory normalizovat a prezentovat ve smyslu „stejná jako cokoli jiného“, tedy přijatelná. Diskurs odlišnosti zase vyzdvihuje kvality polyamory například v porovnání s monogamním vztahem, aby tak působila lépe.

Jiný americký výzkumný projekt polyamorní komunity prováděla doktorka Elisabeth Sheff na 40 respondentech, 20 mužů a 20 žen po dobu sedmi let. Jedna část výzkumu byla zaměřena pouze na polyamorní ženy a jejich sexuální subjektivitu a moc. Vzorek byl zkoumán zúčastněným pozorováním, hloubkovými rozhovory a studie řešila především odmítnutí konvenčních sociálních zvyků, vytváření vlastních rolí a zkoumání

sexuálních vztahů polyamorních žen. Autorka upozorňuje, že kromě poučných knih a zájmu v populárním tisku, je velmi malá pozornost o toto téma z vědeckého pohledu. Výsledky například ukázaly, že některé ženy polyamory vnímají jako osvobozující od monogamie a tradiční role. Na straně druhé se ztrátu tradiční uznávané role a s tím spojený skrytý nátlak a reorganizace sexuálních rolí vnímaly polyamorní ženy jako nepříjemný. Motivy pro účast v polyamory některé ženy nacházejí v tendenci napadat společenské konvence a s nimi spojené role. Hovoří o větší míře svobody a otevřenosti k různým volbám v životě. Ženy hovořily i o silném sexuálním apetitu a polyamory jim zaručovala útočiště, ve kterém mohou mít více mužů bez studu a viny. Autorka také upozorňuje, že v tomto vzorku polyamorním žen nemůže být ignorován vliv rasy a třídy a sociálního statusu. Tato netradiční forma poněkud riskantnějšího složitého milostného vztahu je přístupnější pro tyto ženy se značným kulturním a finančním kapitálem, než pro ženy s omezenými sociálními nebo osobními prostředky [Sheff, 2005].

1.2. Proměny partnerských a rodinných vztahů

Zrod polyamory nelze odtrhnout od celkového společenského kontextu. Sociální změny spojené s modernizací a postmoderní dobou se promítají i do proměn vztahů partnerských. Příčiny sociálních proměn v podobách partnerských vztahů, manželství a rodinách a také původ polyamory můžeme hledat v třetí sexuální revoluci, jež proběhla v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století. Její vznik lze připisovat například emancipaci žen, jejich ekonomické nezávislosti a vyššímu vzdělání, zvýšení sociálního zabezpečení a životní úrovně, ale především to byly nové antikoncepční možnosti. Díky nim ztratilo manželství monopol na sex a ten se stal svobodným zdrojem slasti a také identity [Možný, 2006: 139]. Příčiny uvolnění spojení sexu a manželství připisuje Weiss a Zvěřina sekularizaci společnosti, odklonu od striktní křesťansko-židovské tradice a také překonání patriarchálního modelu rodiny [Weiss, Zvěřina, 2001:30]. Tato revoluce dala průchod sexuální svobodě, jež přinesla různé nové formy partnerských a sexuálních vztahů, experimentování v této oblasti a legitimizaci homosexuality.

I česká společnost se potýkala v posledním desetiletí s mnohými změnami. Širší ekonomické zabezpečí a větší sociální jistoty spojené se socioekonomickou modernizací vedou k hodnotové změně, proměny trhu práce se promítají do uspořádání partnerských, rodinných vztahů a dochází k proměně také samotného chápání a významů vztahů soukromých, tak i pracovních [Hašková, 2014: 11]. Od druhé poloviny dvacátého století se objevuje různorodost podob rodinného uspořádání. Roste počet nesezdaného soužití před i po manželství, opakovaných manželství i počet rozvodů. Dochází ke změnám také v ženské a mužské sociální roli. Hierarchie v rodině se spočívá v rovnosti obou partnerů, kde ženy mají prostor pro svou kariéru, mateřství již není celoživotní úděl [Možný, 2006: 20-23]. Tento fakt se samozřejmě promítá do struktury vztahů v manželství i v partnerství a dává prostor pro nové podoby vztahů. Rodina již nepředstavuje hlavní ekonomickou jednotku, ale slouží pro sdílení emocí a dává tak možnost otvírat se různým alternativám. V dnešní době je například častější výskyt nesezdaného soužití (sdílení společného domácnosti, ačkoli partneři nejsou svoji), singles, dobrovolné bezdětnosti, či znovusložených rodin [Vohlídalová, 2014: 79]. Úspěšné fungování v takových formách partnerství záleží na vzájemně dohodě a emocích, nikoli na ekonomické závislosti jako v tradičních společnostech. Proto se partnerské vztahy stávají více nestabilní, křehké a snadno zrušitelné [Beck-Gernsheim, 1995; citováno Vohlídalovou, 2014: 79]. Tato nestabilita a křehkost vztahů se zákonitě promíná také do utváření a prožívání vlastní identity. Proto jsou na partnerský vztah kladeny čím dál větší požadavky a nároky, které ale též posilují onu křehkost a nestabilitu vztahů [Singly 1999, citováno Vohlídalovou, 2014: 79].

I přes rostoucí počet alternativních forem partnerství a rodinného uspořádání, korezidenční manželství je stále nejčastějším partnerským uspořádáním. V České republice 48 % dotázaných ve věku 25 až 60 let žijí v korezidenčním manželství, což jsou manželé žijící ve společné domácnosti. Druhou nejpočetnější skupinou jsou singles, 31 % lidí žijící bez vážného partnerského vztahu. 15 % se vyskytuje v takzvaném nesezdaném soužití, tedy bez manželského svazku, ale ve společné domácnosti. 6 % dotázaných mají vážný partnerský vztah, ačkoli s partnerem nežijí [Vohlídalová, 2014: 81]. Poslední skupina, které se v angličtině říká zkratkou LAT

(Living Apart Together), v češtině *partnerství spolu, i když zvlášť*, je v České republice stále jen okrajově sociologicky prozkoumanou oblastí, chybí také demografické výzkumy této oblasti, ale stává se novou akceptovanou formou partnerství. Biograficko-narativní studie, která byla prováděna na území ČR a zkoumala fenomén *partnerství spolu, i když zvlášť*, ukázala, že podoby a motivy vztahu mohou být různorodé. Vnímání vztahu LAT je úzce spojeno s normou korezidenčního partnerství (žijící ve společné domácnosti). Na jedné straně představuje pro tyto páry možnost, jak se normy sdílené domácnosti vyhnout, protože se tím zavazují k dalším krokům, jako je svatba či dítě. Další z důvodů je udržení si autonomie, studijní či pracovní ambice, které brání společnému soužití. Tito respondenti prožívají LAT vztah spokojeně. Na straně druhé, některé páry jsou v tomto soužití nespokojení, touží naplnit normu společné domácnosti. *Partnerství spolu, i když zvlášť* vnímají jako výsledek vnějších tlaků a okolností, nikoliv jako svoji vlastní volbu [Formánková, Křížková, 2014: 156-157]. Proto je pro ně tato forma soužití spíše dočasnou situací. Polyamory je též celkem komplikovanou alternativní formou partnerských vztahů a otázkou je, jaké sociální normy se jí dotýkají. Minimálně předpokládám tlak společenské normy monogamního charakteru vztahu, které polyamory neodpovídá.

Na závěr je nutno říci, že změny v reprodukčních a rodinných vztazích možné vysvětlit ze dvou různých úhlů pohledu. Za prvé mohou souviset s ekonomickou nejistotou a nestálou pozicí na pracovním trhu. Změny v podobách uspořádání soukromých životů mohou být reakcí na ekonomické potřeby západních společností [Hašková, Vohlídalová, 2014: 106]. Na straně druhé lze příčiny pluralizace alternativních životních forem hledat také v kulturních, hodnotových změnách a samotném procesu individualizace. Individualizace jedince osvobozuje, dává mu prostor vymanit se z tradičních pravidel a povinností, vyjednávají se role i normy, které nejsou předem určeny. Proces individualizace ale také přináší vnitřní nestabilitu a větší míru zodpovědnosti. Ta spočívá v neustálém procesu rozhodování mezi mnoha řešeními a bere tak na sebe i mnoho rizik [Beck, Beck-Gernsheim, citováno Vohlídalovou, 2005]. Hlavním znakem individualizace je respekt a tolerance vůči ostatním, jež mají možnost svou identitu každý den volit a měnit. „Sociální morálkou individualistů je

tolerance vůči druhým a hledání vlastní nezávislosti, respektovat druhé a být respektován“ [Sullerot 1998, citováno Šťastnou a Palonciovou 2011: 17]. Individualizaci lze považovat za proces, který tak nastavil vhodné podmínky tolerance, respektu a individualizované svobody pro vznik polyamory a možnost volby mezi alternativními životními partnerskými formami.

1.3. Pojetí lásky podle trojúhelníkového modelu R. J. Sternberga

Polyamory jako nová forma partnerských vztahů úzce souvisí s láskou, proto se v teoretické části odkazují na jeden z nejvýznamnějších modelů lásky. Psycholog Robert Sternberg vystavěl model lásky na vzájemné interakci tří hlavních komponent - intimity, vášně, a oddanosti neboli závazku. Intimita představuje silnou vzájemnou blízkost, porozumění a poznávání jeden druhého, určitý emocionální vklad a láskyplnost ve vztahu. Projevuje se také společným sdílením majetku a času. Vášně je charakterizována jako dynamická síla fyzické přitažlivosti a psychická motivace k milostnému poměru, představuje sexuální touhu po milované osobě. Vášně je také často motivačním faktorem vedoucí k milostnému vztahu a lze ji připsat tělesné projevení sexuální charakteru. Poslední komponenta oddanost se dle Sternberga projevuje z krátkodobého hlediska jako rozhodnutí milovat danou osobu, z hlediska dlouhodobého horizontu pak závazek tuto lásku udržet. Zahrnuje pozitivní potřebu pokračovat ve vztahu. Součástí této komponenty je také sexuální věrnost [Sternberg, 2006: 187- 188]. Sternberg používal ve svém výzkumu na Lickertově škále jako příklad komponenty závazku tento výrok: „Vnímám můj vztah s..... jako trvalý“ [Sternberg, 2006: 188]. Protože tato komponenta hraje společně s intimitou důležitou roli v dlouhodobých vztazích.

Pokud jsou komponenty vyvážené, dochází k ideální lásce, ale podle různosti zastoupení jednotlivých komponent rozlišuje autor osm druhů lásky – vztah bez lásky (nonlove), láska úplná, vášnivá, prázdná, láska sebeodhalování, láska romantická, pošetilá a přátelská. Každá z uvedených typů v sobě zahrnuje jeden či dva elementy. Vztah bez lásky nezastupuje žádný z elementů. Vášnivá láska zahrnuje pouze

komponentu vášně a je typická svou sexuální přitažlivostí, fyzickou atraktivitou. Jak rychle vzplane, může také rychle zaniknout, ale také bývá zárodkem k trvalejšímu vztahu. Láska sebeodhalování obsahuje pouze intimitu a prázdňá láska pouze oddanost, jež je charakteristická silným závazkem vůči druhému a může být počáteční fází vztahu (zbylé dva komponenty oddanost a vášeň se objeví v budoucnu) nebo závěrečnou fází, kdy zbylé komponenty vymizely. Romantická láska zahrnuje intimitu a vášeň, ale chybí oddanost, určitá vize do budoucna. Proto nebývá dlouhého trvání. Pošetilá láska se silnou vášní a oddaností postrádá intimitu a její absence může oslabit závazek – oddanost. Poslední typem lásky je láska přátelská – ze které zmizela vášeň, ale silnými elementy jsou oddanost a intimita. Tento typ lásky je charakteristický dlouhodobým trváním a vyskytuje se v mnohaletých manželstvích [Slaměnik, Výrost, 2008]. Různou mírou zastoupení a vzájemným působením jednotlivých komponent vznikají mnohotvárné typy trojúhelníků lásky. Geometrie trojúhelníku závisí na dvou faktorech – na množství lásky a rovnováze lásky. Rozdílné obsahy trojúhelníků promítají různé množství lásky, rozdílné tvary a rozměry stran vyjadřují podíl jednotlivých komponent – vášně, intimity a závazku. Vyvážená láska, kdy jsou všechny tři složky zhruba ve stejném množství, je reprezentována rovnostranným trojúhelníkem [Sternberg, 2006: 186- 187].

Podoba trojúhelníku se v průběhu vztahu může měnit, protože sám autor předpokládá u jednotlivých komponent odlišný vývoj v čase. Například vášeň rychle vzrůstá v počátku a později pozvolna klesá. Intimita obdobně jako vášeň vzrůstá na počátku vztahu a následně mírně klesá nebo se nemění. V případě úspěšných vztahů závazek vzrůstá, ale také se v průběhu vztahu může snižovat či zvyšovat, jeho vývoj je v průběhu vztahů variabilní [Slaměnik, Výrost, 2008]. Vývoj závazku závisí na společných prožitcích, životních situacích a na motivaci jedince v daném partnerském vztahu setrvat.

Nabízí se otázka, zda mají všechny komponenty stejnou významnost. K fungování dlouhodobého vztahu či manželství je nutná oddanost, na druhé straně silným motivem pro vznik vztahu je vášeň. Je však otázkou, jak jsou komponenty zastoupeny v polyamorním vztahu, jaké komponenty považují polyamorci za

důležitější. Lze předpokládat určitou obměnu a otázkou, v jaké podobě se tyto tři komponenty modelu lásky vyskytují v polyamorním vztahu, se zabývám v praktické části.

1.3.1. Závazek a sexuální exkluzivita

Závazek je spojen s rozhodnutím danou osobu milovat, z dlouhodobého hlediska pak znamená péči o lásku mezi partnery. Jedná se především o racionální rozhodnutí a volbu, z tohoto důvodu může mít proměnlivý vývoj v průběhu vztahu. Vnitřní stav vztahu ale i vnější faktory ovlivňují vývoj závazku. Jak bylo řečeno, je to však nejdůležitější komponenta dlouhodobého vztahu.

Závazek zahrnuje také sexuální exkluzivitu neboli věrnost. Sexuální exkluzivita představuje dle Singlyho podstatu stability a jistoty, což jsou hlavní motivy pro intimní partnerský vztah [Singly 2001, citováno Dudovou a Vohlídalovou, 2005: online]. Udržování intimních milostných vztahů je stimulováno právě potřebou stability a jistoty a sexuální exkluzivita je tedy pojátkem pro uspokojení této potřeby. To ale neznamená, že je věrnost reálně opravdu ve vztazích či v manželství dodržována. Výsledky statistických výzkumů české populace z devadesátých let ukazují procentuální zastoupení nevěrných partnerů. V roce 1993 se k nevěře doznalo 64 % a v roce 1993 to bylo 63 % ženatých mužů, u vdaných žen to bylo 46 % nevěrných v roce 1993 a 42 % v roce 1998. Statisticky významný byl rozdíl mezi pohlavími a to v obou výzkumech, tj. muž mají s nevěrou více co do činění než ženy [Weiss, Zvěřina, 2001: 84]. Nevěra bývá třetí nejčastější příčinou rozvodů v české populaci a ČR se řadí mezi země s největší mírou rozvodovosti. Za rok 2014 bylo evidováno 26,8 tisíc rozvodů [ČSÚ, Statistická ročenka ČR 2015: online].

Protože se polyamory zakládá na sexuální otevřenosti vůči novým partnerům/partnerkám, s nevěrou v klasické podobě a významu se v polyamory nesetkáme. Lze předpokládat, že pojem nevěra je zde definována odlišně. V praktické části se budu touto proměnou zabývat.

1.4. Giddensovo pojetí čistého vztahu

Čistý vztah představoval pro Giddense podobu vztahu, která se objevila v kontextu sexuální svobody. Podle něj je láska a sexualita propojená právě přes tento typ vztahu, nikoli pouze v manželství či v dlouhodobých vztazích [Giddens, 2012: 61]. Je to spojení, které je naplněno konfluentní láskou, založenou v první řadě na racionálním uvažování, kde jsou neustále vyhodnocovány klady a zápory. Není nutně spojena se sexuální exkluzivitou ani se nevztahuje pouze na heterosexuality. Důležitá je feminita a maskulinita, která nemusí být shodná s genderovými rozdíly a také není zaručena tradiční dělba rolí mezi mužem a ženou. Konfluentní láska se zakládá na předpokladu rovnosti obou partnerů. Do čistého vztahu s konfluentní láskou lidé vstupují pouze pro vztah samotný a setrvávají v něm jen do té doby, kdy cítí obohacení ze vzájemného spojení a kdy je vztah dostatečně uspokojuje. Čistý vztah je spojen s dalším Giddensovým pojmem a to je plastická sexualita. S vědeckým pokrokem se stala sexualita nezávislou, přestala být vnímána pouze jako nástroj k reprodukci, ale i jako zdroj tělesného potěšení. Proměna v přístupu a vnímání sexuality jako plastické vytvořilo prostor a podmínky pro podobu čistých vztahů.

V tomto vztahu dochází také k proměnám intimity a samotná oddanost se zde může objevovat v netradiční podobě, proto schází určitá míra jistoty a stability. Pro rozvíjení oddanosti v čistém vztahu je nutné se druhému partnerovi zcela odevzdat. „Slovy či skutky musí tomu druhému nabídnout záruky, že jejich vztah má šanci trvat neurčitou dobu“ [Giddens, 2012: 147]. Dříve se lidé spoléhali, podobně jako v manželství, na povahu vztahu „přirozeného údělu“, který zaručoval trvání vztahu, jen v případě mimořádných událostí to bylo jinak. Odevzdání se ale představuje i riziko, protože čistý vztah provází možnost okamžitého ukončení jedním z partnerů. Intimita v čistém vztahu se projevuje v podobě důvěry, která nemá vnější podporu. „Důvěra vyžaduje věřit v druhého a ve schopnosti vzájemného pouta odolat budoucím protivenstvím“ [Giddens, 2012: 147]. Také zahrnuje odhalování emocí či činů tomu druhému, dokonce i těch, které před ostatními skrýváme. Toto sebeodhalování je

známkou intimity mezi partnery a vyskytuje se i v přátelství či ve vztahu s blízkými osobami.

Dalo by se říci, že zde je velmi blízká hranice k spoluzávislosti s odkazem na odevzdání se bez výhrad a sebeodhalování se jeden druhému. Na to Giddens nezapomíná a hovoří o nutnosti respektu k autonomii jedince, která je podstatná pro funkčnost čistého vztahu. Důvěra v sobě musí obsahovat svobodu ve formě adaptace na vývoj partnera a jeho následných změn a také zřeknutí se snah vývoj partnera nějakým způsobem řídit, usměrňovat [Giddens, 2012: 149]. Je ale nutné podotknout, že tato autonomie nemusí být v souladu s potřebami partnera a může tak dojít k odcizení mezi partnery.

Určitou podobu s formou čistého vztahu předpokládám u polyamorních vztahů. A to například v respektu k autonomii partnera a jeho svobody nebo v činnosti sebeodhalování emocí a činů. V čistém vztahu lidé setrvávají do okamžiku, kdy v něm vnímají obohacení a dostatek uspokojení, protože jiné závazky k sobě jedinci nemají. Jaká forma závazku se vyskytuje v polyamorních vztazích? Je možné se domnívat, že i tyto vztahy fungují podobně jako čistý vztah pouze do okamžiku, kdy přináší zdroj potěšení a uspokojení. Na straně druhé k sobě partneři mohou být zavázáni jinak a polyamory tak může představovat formu stabilního a dlouhotrvajícího vztahu.

1.5. Polyamorní identita

Ve své práci se zabývám polyamorní identitou, kterou zkoumám jako identitu tzv. „slabé“ (nebo měkké) koncepce. Identita v tomto smyslu je vnímána jako konstruovaná, nestabilní a měnící se podle podmínek (času, místa, okolností). Oproti tomu „silná“ identita je popisována jako stejnost v čase, která se nemění. V koncepci „slabé“ identity se zabývám jednotlivými procesy identifikace, kategorizace a skupinovosti (také jinak shodnosti), která zahrnuje společné vlastnosti a vnímání členství k určité ohraničené skupině lidí [Slaměník, Výrost, 2008]. Na polyamorní identitu nahlížím také jako na sociální identitu. Jedinec se identifikuje jako příslušník

určité sociální kategorie, která se vyznačuje určitými pravidly členství. Proto se předpokládá, že se členové jedné sociální kategorie chovají určitým způsobem a že se vyznačují určitými společnými vlastnosti [Slaměník, Výrost, 2008]. Je nutné poznamenat, že sociální identita je vždy propojena s identitou osobní. Ta není nutně spojena se členstvím v určité sociální kategorii, spíše se vyznačuje charakteristikami, jež jedince odlišují od ostatních a kterých si je také sám vědom. Na polyamorní identitu tak nahlížím z obou hledisek.

2. Výzkumná otázka

Ve svém výzkumu se zabývám vytváření polyamorní identity respondentem v rámci jeho sdílené biografie. Při analýze biografii budu sledovat, jakým způsobem respondent svou polyamorní identitu prezentuje a konstruuje v procesu vyprávění životního příběhu. Praktickou část rozdělují na tři hlavní témata, stejně rozdělují výzkumné podotázky. Za prvé se zaměřím na společné rysy biografii polyamoriků, v druhé části budu aplikovat triangulární teorii Sternberga na polyamory a za třetí navrhuji kompetenční model pro polyamorní vztah. V první části se zajímám o samotnou konstrukci biografii, jakým tématům se respondenti nejvíce věnují, jaké biografické údaje a životní zkušenosti mají podobné či stejné a jak je interpretují. Dále se zabývám společnými motivy pro účast na tomto typu vztahu. Součástí jsou také pravidla a hranice polyamorního vztahu, která respondenti v biografii konstruuji. V tomto vztahovém modelu se totiž nemohou spoléhat na tradice a ustálené vzorce jednání, jelikož se jedná o fenomén poměrně mladý a v tradičně monogamní společnosti neobvyklý. Hledám také společné rysy polyamorního vztahu s konceptem čistého vztahu Anthonyho Giddense a zaznamenávám shody.

Druhá část analytické práce je aplikace Sternbergova modelu lásky na polyamorní vztahy v biografii a je rozdělena podle jednotlivých komponent. Při analýze se zaměřuji na to, jak jsou intimita, vášeň a závazek v polyamory prožívány a v biografii interpretovány. Předpokládám odlišnosti v porovnání s komponenty

trojúhelníkového modelu lásky, jenž nebyl sestavený pro vícečlenné vztahové uspořádání s mnohými specifiky - nemonogamním charakterem, volnou sexualitou, různou hierarchií partnerů v polykule a nejen heterosexuálními, ale i homosexuálními a bisexuálními vztahy.

Protože je polyamory poměrně složitá vztahová konstrukce více emocionálně a sexuálně zúčastněných osob, je možné očekávat také větší prostor pro třetí plochy a konflikty. Na základě zúčastněného pozorování na polyamorních srazech a analýzy biografických rozhovorů jsem přišla k otázce, zda je možné na polyamory nahlížet jako na určitou dovednost/schopnost, pro kterou je nutné mít osvojený určitý soubor kompetencí. Některé je možné nalézt v poučné literatuře o polyamory, která přináší rady pro fungující polyamorní vztah. V poslední části mé analýzy proto navrhuji kompetenční model jako hypotézu vycházející z biografí. Shrnuji kompetence, které z biografí vyplývají jako významné pro praktikování polyamory. Z toho důvodu se budu v rámci polostrukturovaných rozhovorů také respondentů ptát, jak se vypořádávají například s žárlivostí představující jednu z možných hrozeb polyamorního vztahu.

3. Metodologie

Fenomén polyamory jsem zkoumala biografickou studií, data jsem sbírala pomocí zúčastněného pozorování a polostrukturovaných rozhovorů. Využitím dvou metod jako zaručení triangulace jsem se snažila navýšit validitu samotného výzkumu. Pozorování polyamorních srazů, která probíhala jednou či dvakrát do měsíce, jsem provedla celkem pětkrát a umožnila mi sledovat konstruování a prezentování polyamorní identity. Jednotlivé dílčí závěry, ke kterým jsem dospěla pomocí pozorování, jsem použila pro následnou analýzu prováděných polostrukturovaných rozhovorů respondentů. Pozorování bylo komplikované tím, že na srazy tohoto charakteru nechodí pouze lidé žijící v polyamorních vztazích, navštěvují je také lidé pouze se zájmem o tento typ vztahů, ačkoli v reálném životě polyamory nepraktikují.

Také jsem si vědoma nižší míry reliability zúčastněného pozorování, proto jsem poznatky z něj využila pouze jako předpoklady pro svou analytickou část.

Polostrukturované biografické rozhovory mi umožnily zkoumat polyamorní identity přímo při jejich konstruování v rámci vyprávěného životního příběhu. Respondent tak sám vytváří svou vlastní identitu vyprávěním biografie, ve kterém je nutno sám sebe definovat a určitým způsobem prezentovat. Jak sám uvádí Giddens: „Osobní identita tedy vzniká reflexí jednotlivých událostí a životních zkušeností a jejich propojování za pomoci životního příběhu, autobiografie“ [Šubrt a kol., 2013: 252]. Biografická studie se většinou týká menšího počtu respondentů, v mém případě jsem prováděla rozhovor s osmi účastníky celkem ze tří různých polykul. Polykuly jsem vybrala úsudkem a dále pak metodou nabalování (metoda sněhové koule). Nejprve jsem uskutečnila rozhovor s pětičlennou polykulou, s každým členem samostatně. Tato polykula mi dala kontakt na další tříčlennou polykulu, dva partnery z ní jsem dotazovala. Poslední respondentka byla součástí tříčlenné polykuly, jejíž ostatní členové neměli zájem se do výzkumu zapojit. Tato respondentka byla specifická tím, že se nacházela v manželském svazku a polykula zahrnovala také roční dítě. Jiné polykuly s dětmi jsem bohužel k rozhovoru nesehnala. Polyamorní typy vztahů s dětmi jsou v České republice stále ojedinělé. Metoda sněhové koule mi umožnila získat kontakt na potenciální respondentku, jež byla v tomto období v jiném stavu a též žila v polyamorních vztahu s ženou a mužem. Bohužel rozhovor odmítla z důvodu nepřipravenosti na sdílení své polyamorní zkušenosti s cizím člověkem.

Rozhovory byly vedené vždy se souhlasem a potvrzením o uchování anonymity v příjemném prostředí čajovny, kde byl dostatek soukromí a prostoru pro vyprávění respondenta. Rozhovor jsem volila polostrukturovaný, považuji jej za přijatelnou variantu k tomuto typu výzkumu. Čistě strukturovaný rozhovor je vhodnější pro větší počet dotazovaných a je formalizovaný a naopak u nestrukturovaného rozhovoru se výzkumník nesnaží dojít ke stejné informaci u každého respondenta, což by nebylo v tomto výzkumu vhodné [Jeřábek, 1992: 65]. Polostrukturovaný dotazník umožňuje získat stejnou informaci od různorodých skupin, v tomto případě se jedná o odlišné typy

polykul (různý počet členů, heterosexuální i bisexuální vztahy, délka vztahu, struktura polykuly, hierarchie apod.). Úvodní otázka rozhovoru byla postavená tak, aby se respondent co nejvíce rozmluvil sám a já jako výzkumník jsem co nejméně zasahovala do jeho biografického vyprávění a nenarušovala samostatně tvořenou konstrukci identity. Má otázka spočívala v navedení respondenta, aby vyprávěl svůj životní příběh od dětství k polyamorní současnosti, a následně nastínil plánovanou budoucnost. Respondenti byli také předem informováni, o tématu mého výzkumu.

4. Analytická část

V analýze zohledňuji dvě roviny. Rovinu *prožitého životního příběhu* a rovinu *vyprávěného životního příběhu* [Fischer-Rosenthal & Rosenthal, 2001]. V rámci *prožitého životního příběhu* řeším samotnou biografii, chronologickou posloupnost biografických údajů, životní události a zkušenosti. V rámci *vyprávěného životního příběhu* se zaměřuji na strukturu vyprávění a interpretace životních událostí, které slouží respondentům k tomu, jak profilují sami sebe v současnosti. Tato rovina zahrnuje také odlišnosti ve stručnosti či obsáhlosti jednotlivých pasáží biografii. Obecně se v *rovině vyprávěného životního příběhu* zaměřuji na způsob prezentování životního příběhu v provedeném polostrukturovaném rozhovoru. Nutno podotknout, že tyto dvě roviny se prolínají, vytvářejí jednotu samotné biografie. Pouze mi napomáhají k tomu, jak jednotlivé biografie zkoumat. V analytické části své respondenty rozlišuji číslem a používám smyšlená jména z důvodu zachování anonymity.

4.1. Společné rysy biografii polyamoriků

Při porovnávání jednotlivých biografii respondentů jsem došla k závěru, že jsou biografie různorodé jak v rovině vyprávěného, tak v rovině žitého životního příběhu. Podobné či stejné znaky nebylo jednoduché naleznout. Každý z respondentů měl zcela odlišné minulé zkušenosti s partnerskými vztahy, respondenti pochází z různých

rodinných prostředí a momentální polyamorní vztahy jsou též různorodého charakteru (viz Příloha č. 1: Shrnutí biografii). V rámci konstruování biografie při vyprávění, jsem shody a podobnosti nacházela hlavně v samotné interpretaci pojmů spojených s polyamory (hodnoty, pravidla a motivy pro polyamorní vztah).

V rovině vyprávěné biografie jsem zkoumala celkovou konstrukci biografii, konkrétně stručnost či obsáhlost čtyř tematických okruhů.

1. dětství, rodina
2. první milostné vztahy/lásky, minulé partnerské/sexuální vztahy
3. poznání polyamory, první polyamorní zkušenosti, současný polyamorní stav, hodnoty polyamory
4. plánovaná budoucnost, plánování dětí

Šest mých respondentů se nejvíce věnovalo druhému tematickému okruhu. Jejich vyprávění o milostných vztazích, prvních láskách, vztahových zkušenostech z největší části pokrývalo jejich biografii. Někteří z nich zacházeli do velkých podrobností, až jsem do rozhovoru občas zasáhla, abychom se drželi tématu. Ostatní dva respondenti svou biografii vystavěli hlavně na samotném tématu polyamory – tedy třetímu okruhu byla věnována také velká míra pozornosti. Respondenti svůj životní příběh týkající se polyamorní identity převážně staví na partnerských vztazích jako takových. Což odpovídá tvrzení, že jeden z hlavních zdrojů identity jsou vztahy partnerské [Vohlídalová, 2014: 79]. Respondenti svou polyamorní identitu zakládají na své vztahové historii, která určitým způsobem koreluje s jejich současnou polyamorní situací.

Nejméně se všech osm respondentů věnovalo poslednímu okruhu, tedy plánované budoucnosti a plánování dětí, ačkoli téma dětí většinou sami zahrnuli do své biografie a kriticky jej zvažovali v polyamorním vztahu. Polyamory pro žádného dotazovaného nebyla překážkou pro narození a výchovu dítěte, zmiňovali hlavně přednosti. Například více partnerů na výchovu, více zdrojů lásky a zájmu, vzájemná výpomoc při hlídání potomka, jistější finanční zabezpečení, komunitní soužití. Na

straně druhé ale hovoří i o možných komplikacích, interpretují je jako náročnost při řešení konfliktů, vysvětlení dítěti vztahovou situací či obava z reakcí společnosti.

Dále jsem se zaměřila na porovnání rodinného zázemí, ve kterém respondenti vyrůstali. Rodina představuje instituci s důležitými funkcemi pro dítě. Socializuje jej, předává společenské a kulturní vzorce, reguluje jeho chování, učí jej společenské role. Na základě výchovy rodičů a rodinného prostředí se odvíjí naše jednání i v dospělosti a je možné hledat souvislosti i s polyamorní identitou. Proto jsem se domnívala, že respondenti postaví rodinné prostředí, ve kterém vyrůstali, do souvislosti s polyamorní současností nebo alespoň zmíní jeho vliv. Ale má domněnka byla nesprávná. Respondenti se vyznačují různorodostí v rodinném původu a způsobu, jakým o svém vztahu s rodiči vypráví. Čtyři respondenti pochází z neúplné rodiny na základě rozvodu, odstěhování se úmrtí a trestu odnětí svobody. Téměř žádný z respondentů tento fakt nepovažuje za významný pro své dosavadní vztahy ani polyamorní současnost. Téměř nikdo rodinné zázemí nepropojuje do souvislosti se současnou situací či vnímání vztahů a ani se tímto tématem více nezabývá. Pouze respondent č. 7 Ondřej zmiňuje svůj oídipovský komplex se svou matkou a vnímání otce jako „vetřelce“. V dospělosti se pak musel emancipovat a vymanit z matčina vlivu. Katolickou rodinu, ve které vyrůstal, vnímá jako prostředí, ze kterého se dodnes „vzpamatovává“. V jeho biografii jsou výrazně patrné souvislosti s negativním prožíváním jeho rodinného prostředí a současným kritickým pohledem na obvyklé rodinné uspořádání. Sám ale konstatuje, že klasický model rodiny zcela nezavrhuje, jen se otvírá i jiným možnostem a modelům jako je polyamory. Hovoří o katolickém vyznání rodiny. U Ondřeje jsou v biografii patrné známky reflektivního kritického uvažování nad minulými zkušenostmi a rodinným zázemím a současnou situací. Sám zmiňuje, že sice nevyrůstal ve fungující rodině klasického modelu, což ale neznamená, že obecně není funkční. Jen jej neuznává jako jediný možný vhodný model pro výchovu potomků.

Jeho partnerka Marie pochází z evangelické rodiny a je členem Českobratrské evangelické církve. Spíše než o vlivu rodiny, hovoří o vlivu církve, který se promítal i do prvních partnerských vztahů a dokonce tvrdí, že její členství ji k polyamory

„dovedlo“. Marie byla před současným polyamorním vztahem vdaná, momentálně je rozvedená a její negativní zkušenosti s manželstvím jsou pro ni známkou toho, jak tradiční podoba manželství nefunguje. V tomto negativním kritickém způsobu hodnocení se ve své biografii liší se svým partnerem Ondřejem, ačkoli se jedná o jinou instituci (manželství, nikoli rodina). Na základě svých negativních zkušeností ve své biografii manželství prezentuje jako všeobecně nefunkční.

Shrnutí

Nejvýraznější společný rys všech biografí v rovině vyprávěného životního příběhu je tedy velká obsáhlost a pozornost věnována minulým partnerským vztahům. Polyamorní identita je tedy výrazně konstruována partnerskými zkušenostmi a partnerskou historií. Nejméně byla pozornost věnována plánování budoucnosti a plánování dětí. Respondenti se výrazněji orientovali na minulost nebo vykreslovali současnou situaci. Ačkoli se všichni respondenti zabývali tematikou rodinného prostředí, ve kterém vyrůstali, a vztahem s rodiči, žádný tuto tematiku nepropojil se současnou polyamorní situací či partnerskými vztahy obecně. Zajímavé je, že partneři Ondřej a Marie z druhé polykuly svou biografii silně konstruují svým náboženským vyznáním a sami si uvědomují tento vliv i na jejich partnerské vztahy. Nutno podotknout, že na samotnou strukturu biografí má samozřejmě vliv i skutečnost, že jsem používala polostrukturované rozhovory, tudíž respondenti byli vedeni určitým základním rámcem otázek. Měli však volnost v tom, jaké části věnují více pozornosti a rozpovídali se obsáhleji. V další části práce jsem pro lepší přehlednost společné znaky biografí rozdělila do jednotlivých podkapitol.

4.1.1. Nemonogamní vztahy před polyamory

Respondenti se v biografii nejvíce zabývali minulými partnerskými vztahy, proto jsem dále zkoumala jejich předešlé partnerské zkušenosti. Vztahová historie

určitou mírou ovlivňuje současnou vztahovou situaci jedince, tedy v případě respondentů také polyamorní současnost a samotnou volbu polyamorního vztahu. Výrazný společný rys v rovině žitého životního příběhu jsem našla v minulé zkušenosti s nemonogamními vztahy. Čtyři z mých osmi respondentů vyprávějí o tom, že v minulosti inklinovali k nemonogamním zkušenostem, otevřeným vícečlenným vztahům ještě před samotnou identifikací s polyamory. Jelikož netušili, že polyamory existuje, své tehdejší vztahy jako polyamorní neoznačovali, ačkoli principiálně některé definici polyamory odpovídaly. Každý z respondentů tuto zkušenost označuje jinak. Dva respondenti používají sice stejné označení *nemonogamní vztah*, ale praktikovali jej odlišně. Respondent č. 1 David měl svůj nemonogamní vztah s dvěma ženami, které spolu udržovaly přátelský vztah. Podobně je na tom také respondent č. 7, který toto období nazývá „experimentálním obdobím“, kdy se nacházel „v složitém trojúhelníku“ s dvěma ženami se vzájemným milostným propletením.

„Musím podotknout, ony obě o sobě věděly a měly se hrozně rády a byly to kamarádky a pak spolu měly jedno období mileneckej vztah, to je třeba vysvětlit, takovej složitej trojúhelník. Nicméně já jsem s oběma měl vztah a bylo to takový spíš nezávazný, ale zároveň intenzivní.“ (respondent č. 7 Ondřej)

Respondentka č. 8 Nikol sice udržovala nemonogamní vztah se svým manželem, tento model však označovali „*neptat se, neříkat*“, což znamenalo udržet druhý paralelní vztah v tajnosti, ačkoli byl povolený.

Respondentka č. 5 Klára před polyamory sice nežila přímo v otevřeném/nemonogamním vztahu, zmiňuje však svou tendenci rychle se zamilovávat a později ji prezentuje jako svou „*úchylku*“. Je pro ni naprosto přirozené být zamilovaná do více mužů zároveň, což ji komplikovalo předchozí monogamní vztahy.

Shrnutí

Vztahy nemonogamního charakteru naráží na společenské a kulturní normy, respondenti však svým vyprávěním o těchto nemonogamních zkušenostech před polyamorními svazky chtějí minimálně poukázat na přirozenost polyamory pro ně samotné. V biografích popisují schopnost milovat či být zamilován do více osob jako

všední záležitost. Z širšího hlediska se domnívám, že zmínění těchto zkušeností představuje obhajobu polyamory a její pozitivní společenskou prezentaci. V české populaci, ve které je podle výzkumu (viz kapitola Závazek a sexuální exkluzivita) nevěra široce zastoupena, monogamní charakter vztahu sice odpovídá společenské normě a je morálně uznáván, na straně druhé je často v české populaci nedodržován. Polyamorní identita respondentů je tak konstruována s odkazem na předešlé nemonogmaní zkušenosti, které mohou vzbudit společenský zájem a poukazují na přirozenost polyamory. Identita polyamoriků je často prezentována jako obhajoba tohoto vztahového modelu.

4.1.2. Motivy pro volbu polyamory

Při analyzování jsem se dále zaměřila na samotný přechod k polyamory, tedy na druhou nejobsáhlejší tematiku biografií. Zkoumala jsem, jak dotazovaní vykreslují motivy pro volbu polyamory. Někteří respondenti svou polyamorní současnost vnímají jako důsledek různých událostí, které jim umožnily mít více partnerů a vytvořit polyamorní svazek. Polyamory tak vyplynula jako řešení situace, ve které se nacházeli (zamilování se do více osob či vzájemné propletené milenecké vztahy). Respondent č. 7 Ondřej vypráví o svém zamilování se do muže a ženy zároveň a intimním vztahu s oběma. Svou situaci vyřešil polyamorním vztahem ve třech a tento přechod popisuje dramaticky. Po měsíci vzniku tohoto vztahu se dohodli na společném bydlení a momentálně spolu žijí všichni tři ve společné domácnosti.

„Pak on (Jakub, poz.aut.) přijel, všechny paralelní vztahy ukončil a rozhodl se někdy v září, že teda spolu budeme všichni tři chodit, ale takhle to popisuju velkou idylickou zkratkou, jako ve skutečnosti to bylo tak, že jsme pak ještě tři měsíce měli takový psychovečery, kdy jsme spolu byli schopný třeba 8 hodin v kuse analyzovat vzájemně. (...)o tom vztahu, o sobě a o vztahu a bylo to nesnesitelný a kdo tam dělá ty tenze a podobně. Bylo to šílený.“ (respondent č. 7 Ondřej)

Také poslední respondentka č. 8 Nikol popisuje, že k polyamory dospěla na základě své situace s manželem a nemonogamním charakterem vztahu. Jejich model „neptat se, neříkat“ byl pro ni dál nevyhovující a polyamory vnímá jako postupnou

záležitost iniciovanou z její strany. O polyamory se dočetla na internetu a toto zjištění popisuje jako řešení její současné situace, kdy nechtěla druhého partnera dál před manželem skrývat. Nikol v biografii přikládá důležitost hlavně svému manželství, než touze se polyamorně otevřít. Polyamory ale hodnotí jako vhodnější model, než „*neptat se, neříkat*“, ve kterém do té doby fungovali. Proto jej manželovi navrhla a domluvili se na praktikování polyamory.

Také respondent č. 3 Erika ve své biografii zmiňuje první zkušenosti s polyamorním vztahem z důvodu zamilování se do další osoby paralelně při svém vážném vztahu s Lukášem. Jelikož o možnostech otevřeného vztahu a polyamory hovořili dříve, byli této myšlence oba otevření. Erika tak v biografii vypráví, jak Lukášovi sdělila a on souhlasil s polyamory.

„Já jsem nevěděla, co s tím a se vzpomínkou prostě na všechny ty předchozí rozhovory, co jsme kdysi předtím měli, tak jsem to Lukášovi řekla, že jsem zamilovaná a co s tím. Mám pocit, že jsem z toho skoro byla vyplešklá víc, než on. On prostě řekl, no tak ok, asi to pro něj taky bylo do nějaký míry náročný, ale on je extrémně racionální člověk, který fakt hrozně moc umí jako říct, že prostě se rozhodne, že mu to nevádí, tak mu to prostě nevádí, proč by o tom dál přemýšlel. Takže prostě řekl ok, tak jo.“ (respondentka č. 3 Erika)

Pro tyto respondenty polyamory představovala určité východisko jejich vztahové situace, ve které se nacházeli. Polyamory jako možné řešení svého problému vnímala také respondentka č. 5 Klára. Její tendence neustále se zamilovávat do nových lidí ji komplikovala dosavadní monogamní vztahy a považuje ji za „*úchylku*“, kterou chtěla dokonce řešit psychologickým léčením. Polyamory ji tak umožnila přijmout tuto tendenci a představuje pro ni oporu a sebevědomí být jiná.

„Tak pro mě, teďka vnímám to poly hlavně jako nálepku, tak je tam to, co mi dala tehdy, když jsem se to dozvěděla a to, že nejsem sama a že je v pořádku být jiný, než ostatní, tak to si myslím, že za mě je hlavní výhoda poly to, že mi to dává sebevědomí být jiná než ostatní a určitý návod jak na to, nebo určitou sadu různých návodů, jak žít a být přitom šťastný.“ (respondentka č. 5 Klára)

Motivy pro polyamory tak představují i ztotožnění se s touto sociální kategorií a pocitu sounáležitost s polyamorní komunitou. Respondentka polyamory na jedné straně vnímá jako osvobození, dostatek sebevědomí na to, být odlišná než ostatní. Na straně druhé polyamorní nálepka ji dala pocit, že není sama. Podobné ambivalentní pocity

popisuje Ondřej v samotném polyamorním vztahu. Hovoří o hodnotách svobody a spojení zároveň.

„Myslím si, že to je na tom taky zajímavý, co mám na tom vztahu rád, jakože se staneš nezávislej no a zároveň jako spojeným, to mi přijde taková kombinace jako svobody a spojení.“ (respondent č. 7 Ondřej)

Toto zjištění mě přivedlo na otázku, zda jeden z motivů pro polyamorní vztah nejsou dva částečně protichůdné postoje, které se snaží jedinec udržet. Na straně jedné je to pocit nezávislosti a svobody. Na straně druhé pak potřeba cítit spojení, propojení s ostatními, sounáležitost s určitou skupinou lidí. Ačkoli si lidé chtějí udržet určitou míru svobody, nezávislosti, zároveň touží po pocitu sounáležitosti a vážném vztahu. Ondřej uspokojení těchto potřeb našel v samotné polyamory. Jak uvedl, polyamory vnímá jako „kombinaci svobody a spojení“. V biografii občas slovo spojení nahrazuje „intimitou“.

Eliška hodnotu svobody jako motiv pro polyamory definuje jiným způsobem. Polyamory jí umožnila být s člověkem, se kterým by v monogamním vztahu nebyla, protože ji fyzicky nepřitahoval, nebyla do něj zamilovaná.

„A vstřebávala jsem tu myšlenku polyamory, že když máš jednoho člověka, tak to neznamená, že to je jediná láska, jediný partner v tvém životě, ale že jich je víc. A vlastně to je takový to krásný, že polyamory ti umožňuje být s lidma, který bys normálně nebyla a to je přesně to, co se mi jakoby stalo, že já bych normálně asi s Martinem zůstala jako kamarádka, protože to přátelství je pro mě důležitý, důležitější, než nějaký potenciální vztah s ním. A protože jakoby mi tam nesplňoval tu chemii, ale když jsem viděla, že já vlastně ok, tak já zvládám v podstatě milovat víc lidí najednou.“

„(...) Polyamorní svazky můžou být vhodnější, už z toho důvodu, který jsem označila na začátku, že to umožní jako mít vztahy s lidma, se kterými bys normálně vztahy neměla, protože nejsi omezena tím, že to musí být prostě ten jeden dokonalý vztah, který tě naplňuje jako plně, ale že ti to dává tu svobodu být ve vztahu s někým a sdílet spolu prostě to co spolu sdílíte a nevyžadovat prostě sdílet něco, co spolu nesdílíte.“ (respondent č. 2, Eliška)

Eliška tak polyamorní vztah považuje jako možnou alternativu vztahů, než čekat na dokonalý monogamní vztah. Hodnota svobody je zde prezentována jako možnost být v partnerském vztahu s lidmi, se kterými by jinak nebyla, protože zde není omezena jedním partnerským vztahem.

Respondentka č. 3 Erika představuje své pojetí svobody v polyamorním vztahu na konkrétním případu, které porovnává s monogamním vztahem. Je patrné, že nevnímá jistotu ani v polyamorním vztahu jako záruku toho, že jí bude umožněno takto se svobodně projevovat. A to především z důvodu bolavých reakcí ostatních partnerů.

„Já když si představím takovou situaci, která je pro mě jako hrozně rozdělující prostě mono vs. poly, že mám nějakýho partnera či víc, to je jedno a někoho někde potkám, s někým novým se seznámím a přeskočí tam taková ta zásadní jiskra a já prostě chci mít to vědomí, že když se tohle stane, tak že mi to nebude nikdo zakazovat a dělat mi kvůli tomu peklo.“

„(...)ale stejně dalo by se říct, že tohle to já chci mít navždy, tu možnost, aby když se něco takového stane, abych mohla to zažít, abych to mohla prožít, aby to nebyla nějaká... a to samozřejmě nemám, to nemám ani v poly jako vždycky můžou být nějaký reakce, i když má ten člověk ty nejlepší ty úmysly, tak stejně může mít bolavý reakce, ale stejně chci mít tu filosofii, která v tu chvíli bude na mojí straně a budu se na ní moct odvolávat a přesto, že se takový věci dějou minimálně jednou za život, tak mi to přijde nějak důležitý.“ (respondentka č. 3 Erika)

Podobně hodnotu svobody v polyamory vnímá také její partner, respondent č. 1 David. Jeden z hlavních motivů polyamorního vztahu pro něj je, že mu umožňuje svobodné jednání ohledně navázání dalších vztahů a sexuální svobodu.

„Když se stane, že někde nějakou tu slečnu sbalím a skončí u mě doma, byť třeba na jeden večer, tak můžu přijít a v klidu jí (Ericce, pozn. aut.) to říct, nemusím mít žádnéj strach, co když to praskne, co když se to dozví, co když ji někde potkáme a co já budu dělat. To ne, při první příležitosti jí řeknu, že se tohle stalo a všechno je vyřízený. Je to neuvěřitelně svobodný. Což vzhledem k tomu, co jsem za člověka, tak ta svoboda je pro mě hrozně důležitá.“ (respondent č. 1 David)

Odlišnost nacházím v přístupu k zodpovědnosti za svobodné jednání v polyamory. Erika sice připisuje velkou důležitost možnosti svobodně jednat v oblasti navazování nových vztahů, ať už partnerských či sexuálních. Zároveň tvrdí, že tím může ohrozit dosavadní vztahy a ublížit partnerovi. David důsledky svobodného jednání v rámci navazování nových vztahů v polyamory nereflektuje, záležitost je pro něj „vyřízená“ tím, že to své současné partnerce pouze sdělí.

Motivace některých respondentů nespočívá v aktuálním řešení situace a hodnotách svobody a nezávislosti současně. V biografiích se vyskytuje rozhodnutí pouze na racionálním zvážení výhod a nevýhod polyamory. Racionální rozhodnutí

polyamory vyzkoušet bez předešlého společného mileneckého vztahu přivedlo Elišku a Martina k sobě. Momentálně mají polyamorní vztah a Martinova druhá partnerka je Erika. Jelikož je Eliška lesbička, svobodu v polyamory vnímá, jak jsem zmiňovala výše, jako možnost mít vztah s lidmi, se kterými by normálně vztah neměla. Jak sama přiznává, s Martinem by bez polyamory udržovala nadále přátelský vztah, protože ji fyzicky nepřitahoval, ačkoli o určitém druhu lásky k němu hovoří. Martin vnímá svobodu v polyamory podobně jako Eliška. Jelikož o sobě tvrdí, že se v zásadě nezamilovává, došel k závěru, že zamilovanost ke vztahu nepotřebuje. Své vnímání svobody v podobě většího výběru a možností v polyamory ukazuje na příkladu relationship escalator v porovnání s monogamním vztahem. Což byl pro něj jeden z logických důvodů, proč se otevřít polyamory.

„(..)Viděl jsem na to takovej příměr, že máš proti sobě jedoucí eskalátory a teď v případě monogamního vztahu já jako kluk jedu nahoru a proti mě jedou ty holky, a já teda můžu vybrat tuhle, ale tím mi všechny za ní jako už uniknou, že vlastně v tom okamžiku musím udělat ten výběr a tím to jako končí. A to hrozně vede k tomu, že si v tom okamžiku musíš rozmyslet, jestli opravdu tohleto už je ono.“

„(..)pokud se člověk zamiluje, tak v tu chvíli mu ta partnerka připadá tak perfektní, že tohle neřeší. Tím, že já se vlastně nezamilovávám příliš nějak moc, tak buďto čekám na některou, do který se zase zamiluju, což jsem zjistil, že bych mohl čekat dlouho, anebo si prostě vyberu na základě nějakých racionálnějších věcí a potom budu celý život přemýšlet, jestli jako mi něco neuniklo, ale můžu v tom být spokojenej, jen to tam někde na pozadí je. To polyamory tohle bourá úplně, jako není vůbec potřeba nic řešit. (respondent č. 4 Martin)

Martin tak polyamory vykresluje z logického hlediska jako nejvhodnější model pro výběr partnera s nízkou pravděpodobností se zamilovat. Je patrné, že u Elišky a Martina došlo k přehodnocení emocionálních investic a fyzické přitažlivosti, které pro ně nejsou významné pro vznik polyamorního vztahu. Také jsem došla k závěru, že motivy pro praktikování polyamory Elišky a Martina nespočívají pouze na racionálním uvážení a zvolení si, ale také tlaku společenské normy mít od určitého věku vážný partnerský vztah, který může směřovat k rodičovství. Polyamory jim tak umožnila přizpůsobit se této normě. Zároveň jsou však otevření novým potenciálním vztahům. Eliška vypráví o své potřebě jistoty, že má své místo v Martinově životě a že společně chtějí strávit život, ačkoli v polyamorní formě vztahu. Martin v biografii přímo identifikuje tlak společenské normy mít vážný vztah v období před polyamory, kdy byl

dlouho sám. Dokonce tento tlak spojuje s pocity méněcennosti. Polyamory je tak volbou, která umožnila Elišce i Martinovi naplnit potřebu vážného vztahu, zároveň mít stále svobodnou možnost navázání vztahu nového.

„Já jsem jako nepoznal nikoho, u koho bych měl tenhle ten pocit, že chci navázat ten vztah a samozřejmě jsem prostě střídavě chtěl, střídavě nechtěl a hrozně jsem tím trpěl, protože prostě pořád je to zažitá ta norma, že musíš mít vztah nebo jsi méněcenná.“ (respondent č. 4 Martin)

Polyamory tak představuje možnost být stále určitým způsobem svobodný a volný, na straně druhé ale vytvářet síť partnerských vztahů. Polyamory tak lze prezentovat jako možnost budovat určitou záchrannou síť, o které hovoří Bauman. Vytváření záchranných sítí je možné předpokládat jako jeden z latentních motivů vstupu do polyamorního partnerství. V procesu individualizace v pozdní modernitě se hovoří o silnějších pocitech nejistoty vlivem rostoucí nejistou pozicí na trhu práce, nestálou životní úrovní, ale také ztrátou takzvaných záchranných sítí, kterou představovali přátelé a rodina [Bauman, 2004: 66]. Tato síť zaručovala určitý zdroj podpory a zabezpečení. Polyamory umožňuje vytvořit takovou síť intimních vztahů. Otázkou ale zůstává, jak stabilní z dlouhodobého hlediska taková síť může být. Záleží, jakou podobu nese v polyamory závazek, od něhož se odvíjí délka trvání vztahu. Očekávám jeho oslabení z důvodu absence sexuální exkluzivity, ale také z náročnosti udržet několik partnerských vztahů najednou. Proměnu závazku v polyamorním vztahu se zabývám v kapitole *Závazek s absencí sexuální exkluzivity*.

Shrnutí

Motivy pro praktikování polyamory respondenti líčí na dvou rovinách – *emocionální* a *logické*. Na emocionální rovině je vykreslují jako řešení jejich tehdejší vztahové situace (zamilovanost/láska k více lidem současně), na rovině logické jako racionální zvážení a rozhodnutí polyamory praktikovat (přednosti/výhody polyamory, nedůležitost citových investic pro vznik partnerského polyamorního vztahu). Jako motiv pro polyamory lze představit také hodnotu svobody a nezávislosti současně s možností

udržovat partnerský vztah. Tato svoboda je v biografiích vykreslena různě, například jako sexuální svoboda a možnost udržovat více partnerských vztahů zároveň. Jiní popisují svobodu spojenou se samotným polyamorním vztahem, ve kterém například Ondřej cítí jak intimitu, tak nezávislost související s kultivací citu a „*nevlastnění*“ partnera. Stejně tak jeho partnerka Marie polyamory prezentuje jako „*převyšující majetnický poměr*“ oproti monogamnímu vztahu. Díky tomuto zjištění jsem došla k hypotéze, že hlavní motiv pro polyamory jsou ambivalentní uznávané hodnoty na jedné straně svobody/nezávislosti a současně potřeba spojení/intimity/udržování partnerského vztahu jako důsledek protikladných aspektů procesu individualizace. Vyšší míra volnosti a osvobození od tradičních norem a povinností odpovídá hodnotě svobody/nezávislosti. Protikladným aspektem individualizace jsou však rizika, nestabilita a nutnost větší zodpovědnosti, z čehož se odvíjí potřeba vytvořit záchranou síť partnerských vztahů, která může představovat zdroj citové podpory, pocitu větší jistoty a zabezpečení.

Přišla jsem k zjištění, že v biografiích jsou často konstruovány výhody polyamorního vztahu či motivy pro jeho praktikování v kontextu porovnání s monogamním vztahem. Ten je často v biografiích negativně vykreslen jako zdroj žárlivosti, omezování svobody, majetnického poměru mezi partnery a je patrné, že respondenti tímto způsobem zdůrazňují kvality polyamory. Obecně lze shrnout, že více jak většina respondentů svou motivaci pro polyamory popisují negativně - v souvislosti s nefungujícími minulými monogamními zkušenostmi. Toto zjištění nelze považovat za pravidlo, je však možné jej představit jako jeden z předpokladů pro praktikování polyamory. Další předpoklady vycházející z vypozerovaných motivů jsou minulé zkušenosti s láskou/zamilovaností k více osobám současně. Domnívám se, že předpoklad je o to silnější, pokud tyto zkušenosti komplikovaly tehdejší vztahovou situaci. Na straně druhé je polyamory praktikováno také respondenty, kteří nepřipisují důležitost emocionální investici pro vznik polyamorního vztahu. Tito respondenti se vyznačovali předchozím dlouhodobým neúspěchem nalézt si partnera, což lze představit jako jeden z dalších možných předpokladů pro praktikování polyamorního vztahu.

Polyamory tak umožňuje naplnit potřebu partnerského vztahu, na straně druhé má jedinec stále možnost navazovat vztahy nové a být do jisté míry nezávislý.

4.1.3. Společná pravidla pro polyamory

Shodu či výraznou podobnost mezi jednotlivými biografiemi jsem našla v popisovaných pravidlech, kterými se v polyamorním vztahu respondenti řídí. U těchto alternativních forem partnerství se jedinec nemůže odkázat na tradici či ustálené vzorce jednání. Pravidla jsou vytvářena přímo v průběhu vztahu na základě komunikace všech zúčastněných. Dvě polykuly ze tří, s nimiž jsem prováděla rozhovor, dbají v první řadě na ochranu proti sexuálně přenosným chorobám, jelikož jsou polyamorní vztahy sexuálně otevřené, součástí je i testování na pohlavně přenosné nemoci. Důraz na tuto bezpečnost zmiňuje ve své biografii Nikol a to z důvodu bezpečí i pro děti. Nikol žije v polyamorním vztahu s manželem, s nímž má dítě. Druhá partnerka manžela má děti z prvního manželství.

„Určitě takový jako triviální naprosto základní je ten zdravotní stav. Že s navázáním nového vztahu je potřeba naprosto zohledňovat i zdravotní stav ostatních. Protože by strašně snadno mohlo dojít k tomu, že nějaká pohlavně přenosná choroba, bychom měli hned všichni. A nejedná se jenom o nás, ale prostě i o děti. Když malou kojím, tak různý ty odpornosti můžou přicházet mateřským mlíkem a to prostě si nikdo nelajzne. To znamená, že když bych třeba teď chtěla otevřít vztah s dalším partnerem, tak je samozřejmostí, že ten partner jde na testy pohlavních chorob. A podobnou zodpovědnost k sexuálnímu chování standardně očekáváme od každého z nás.“ (respondentka č. 8 Nikol)

Druhým pravidlem částečně všemi respondenty více či méně vyjádřeným v biografiích, je komunikace na upřímné a otevřené rovině. V této formě vztahů, kde se jedinec nemůže spoléhat na již vytvořené vzory, je nutné mnohem více komunikace a vzájemné domluvy. Respondenti se ve svých biografiích shodují na nutnosti také upřímně hovořit o svých pocitech příjemných i nepříjemných. Ondřej například ani žádná pravidla v polyamorním vztahu nevnímá, a to z důvodu jednoho fungujícího pravidla, otevřené komunikace. Stejně tak o pravidlech hovoří Martin.

„Já si myslím, že vysloveně pravidla nemáme. To pravidlo jedno je důležitý, že o všem jako otevřeně mluvíme, jsme zvyklí velmi otevřeně komunikovat, tak si myslím, že to vlastně nějak pravidla nemá.“ (respondent č. 7 Ondřej)

„Já myslím, že to pravidlo, že se o všem mluví, je takový jako všechno pokrývající v zásadě, jakože není to pravidlo, ale předpoklad pod tímhle tím pravidlem je, že si všichni věříme, že jsme zodpovědní dospělí lidi, že o tom opravdu budeme mluvit a že navíc ještě máme zájem všichni vyjít si vstříc a prostě řešit ty situace. Pokud tohleto předpokládáme, a zatím nám to takhle funguje, tak prostě stačí o všem mluvit.“ (respondent č. 4 Martin)

Rozdíly se nacházejí mezi tím, jak je tato otevřená a upřímná komunikace mezi respondenty interpretována s ohledem na předchozí zkušenosti. Někteří nevnímají rozdíl v komunikaci s partnerem v porovnání s předešlými monogamními vztahy, pro jiné byla změna ve způsobu komunikace znatelná.

Například Erika nepocituje rozdíl ve způsobu komunikace a upřímnosti v polyamory v porovnání s monogamními předchozími vztahy.

„Já bych řekla, že je to relativně stejný (polyamory vs. monogamní vztah v souvislosti s upřímností, pozn. aut.). Že pro mě to vždycky bylo zajímavý být upřímná, a přitom stejně někdy těžký, takže se s tím tak plácám. Pořád mi to přijde jako ideál, praxe je podle toho, jak to zrovna vyjde.“ (respondentka č. 3 Erika)

Pro Davida je upřímnost „základ všeho“, v polyamory vztahu pocituje větší důraz na tuto hodnotu. Ve své biografii zmiňuje svou upřímnost v monogamním vztahu k předešlé partnerce, které přiznal, že se zamiloval do své kamarádky. Jeho přiznání vedlo k různým zákazům a žárlivosti ze strany partnerky a následnému ukončení vztahu. Tuto zkušenost v biografii zmiňuje jako jeden z důvodů hledání jiné cesty a otevření se polyamory. Ta pro něj představuje uspokojení ve smyslu být zcela upřímný. Davidova partnerka Erika upřímnou komunikaci interpretuje jako ne zcela jednoduchou záležitost, ačkoli ji definuje jako ideál. Zatímco David o ní hovoří se značnou lehkostí a samozřejmostí.

„V tom polyamorním vztahu já udělám takhle (rozevřel dlaně pro demonstraci gesta otevřenosti, pozn. aut.), všechno to tomu druhému ukážu, protože před ním nechci nic tajit. A až tam to je, kdy už toho druhého dokonale znám. To je to, čeho já si na tom nejvíce cením, že opravdu nemusím nic schovávat.“ (respondent č. 1 David)

David upřímnou komunikaci v polyamorní vztahu prezentuje jako přirozenost, která mu v monogamním vztahu způsobovala komplikace, a proto pro něj představuje polyamory vyhovující nenáročný vztahový model. Zatímco jiní upřímnou komunikaci vnímají spíše jako dovednost, kterou se museli učit. Respondentka Nikol v biografii přiznává, že během přechodu z nemonogamního vztahu na polyamorní cítila změnu v komunikaci znatelně a byla pro ni náročná.

„Museli jsme se naučit spolu komunikovat na úplně jiné úrovni. To neptat se neříkat bylo velice pohodlný v tom, že i když má člověk nějaký podezření, tak se prostě neptá a říká si, dokud do toho nebudu šťourat, všechno bude v pohodě a tady jsme najednou šťourat museli začít a museli jsme se začít ptát nejen jeden druhého, ale i sami sebe na otázky, který pro nás třeba byli velice nepříjemný.“ (respondentka č. 8 Nikol)

Shrnutí

Pravidla, která respondenti vykreslují ve svých biografích jako zásadní pro jejich polyamorní vztahy, jsou ochrana při sexuálním styku/testování na pohlavně přenosné choroby a upřímná komunikace. V rozhovorech se objevily pojmy jako *upřímnost*, *otevřenost*, či *otevřená komunikace* jako pravidlo polyamory, významově se však tyto pojmy shodovaly, proto jsem je souhrnně nazvala upřímná komunikace. Toto pravidlo zahrnuje nejen nutnost komunikovat s partnery, ale také otevřeně hovořit o svých příjemných i nepříjemných pocitech, nespokojenosti a informovat o nových partnerech. Protože je polyamory poměrně nový vztahový model bez možnosti odkazovat se na tradici, záleží pouze na domluvě mezi partnery, jaké hranice a pravidla svému vztahu vytyčí. Proto se dalo předpokládat, že v zásadě všichni prezentují upřímnou komunikaci jako styčný bod polyamorního vztahu. Zajímavé je, že každý respondent však míru náročnosti takového způsobu komunikace popisuje odlišně. Někteří byli zvyklí na takové upřímné a otevřené rovině komunikovat již v předchozích vztazích nebo upřímnou komunikaci prezentují jako přirozenost. Jiní ji popisují spíše jako dovednost, které se museli učit.

4.1.4. Polyamory jako analogie čistého vztahu

V této části se pokusím polyamory interpretovat pojetím Giddensova čistého vztahu jako určitého specifického typu vztahu objevující se s moderní dobou. Polyamory se v mnohém shoduje s definicí čistého vztahu. Čistý vztah je spojen s konfluentní láskou, která je mezi partnery vnímána spíše racionálně, zvažují se pozitivní i negativní stránky a vztah je založený na racionální domluvě. S tím se setkáváme i v biografích. Přechod k polyamory byl u některých respondentů založen pouze na racionální volbě a zvážení. Z analýzy také vyšlo najevo, že jedno ze základních pravidel polyamory je upřímná komunikace a domluva, na základě které partneři konstruují pravidla a hranice vztahu. Konfluentní láska také není založena pouze na heterosexuality, může se zde vyskytovat i homosexualita či bisexualita a zárukou není sexuální exkluzivita. Tyto znaky se shodují s polyamorní podobou vztahů. Sexuální exkluzivita není součástí polyamory a tři z mých respondentů mají bisexuální vztahy, respondentka Eliška se považuje za lesbičku, ačkoli má momentálně za partnera muže a Ondřej se identifikuje jako gay, v současnosti v bisexuálním vztahu s Marií a Jakubem.

S odkazem na teoretickou část a kapitolu o čistém vztahu, podle Giddense je zde závazek zastoupen specificky. Čistý vztah nezaručuje výraznou míru jistoty a stability. Závazek je určitou odevzdaností se partnerovi ve smyslu dokázat mu, že jejich vztah vydrží. „Slovy či skutky musí tomu druhému nabídnout záruky, že jejich vztah má šanci trvat neurčitou dobu“ [Giddens, 2012: 147]. Giddens tyto záruky prezentuje jako vzájemnou důvěru, emoční otevřenost, sebeodhalování citů a činů, díky které roste také intimita v čistém vztahu. Jsou tyto záruky závazku patrné i v biografích respondentů?

Této formě závazku do určité míry odpovídá opět základní pravidlo polyamory upřímné komunikace, zahrnující také emoční otevřenost. Respondenti často vyprávěli o nutnosti sdělovat své příjemné i nepříjemné pocity partnerům, aby tyto komplexní vztahy mohly fungovat. Sebeodhalování činů lze v polyamory promítnout na nutnosti informovat druhého partnera o dalších vztazích či sexuálním poměru. O této nezbytnosti

hovoří všichni respondenti, zatajování takové skutečnosti definují jako nevěru. Giddensovo sebeodhalování odpovídá Davidově citaci „nemít žádná tajemství“.

Aby podoba čistého vztahu fungovala, je potřeba respektu k autonomii partnera. V biografích se o této nutnosti zmiňuje Klára, hovoří o potřebě větší samostatnosti pro fungování v polyamorním vztahu. Polyamorici ve svých biografích často popisují také potřebu samostatně zkoumat své vlastní pocity žárlivosti, nejistoty a pracovat sám na sobě. Už samotný koncept polyamory zaručuje větší míru autonomie, v takovém vztahu má jedinec mnohem větší míru svobodného rozhodování a také více možností v podobě navazování nových vztahů. Autonomii v polyamorním vztahu s dvěma muži vykresluje respondentka Marie, partnerka Ondřeje, jako pocity menší fixace a upínání se pouze na jednoho partnera, než které mívala v monogamním vztahu. Také ve své biografii hovořila o nutnosti naučit se dávat prostor svým dvěma partnerům, kteří mají milostný vztah i mezi sebou, což lze interpretovat jako známku respektu k autonomii partnera v čistém vztahu.

Shrnutí

Polyamory tak lze v mnoha směrech interpretovat v konceptu čistého vztahu. Pouze s tím rozdílem, že vztah je založen na účasti vícero osob současně a různém vztahovém provázání mezi sebou.

4.2. Trojúhelníková teorie lásky a polyamory

Psycholog Robert J. Sternberg vytvořil trojúhelníkový model lásky, kterým vysvětluje, že láska se ve vztahu vyvíjí a funguje na principu tří komponent – vášně, intimity a závazku. Sternberg tento model ale vytvořil na klasický monogamní vztah. Já se pokusím tento model aplikovat na vztah polyamorní, ve kterém se nachází více jak dvě osoby a vytváří takzvané polykuly. K dispozici mi jsou biografie mých

respondentů. Tato kapitola bude členěna podle jednotlivých komponent trojúhelníkové teorie lásky, které postupně v biografii polyamoriků prozkoumám.

4.2.1. Intimita v polyamorním vztahu

Podle Sternberga intimitu nelze označit jako emocionální komponentu, ačkoli jsou pro ni emoce silným podkladem. Sternberg využívá pro vysvětlení intimity teorii emocí H. Bersheidové. Plynulý nárůst intimity v počátku vztahu vysvětluje tím, že se partneři ještě příliš neznají a nachází se ve fázi vzájemného poznávání se. Častá je v tomto období interakce spojena s nejistotou, protože jedinci ještě nejsou schopni předvídat vzájemně jak své jednání, tak emoce či motivace. Intimita je v tuto chvíli více prožívána. Nejistota se časem vytrácí, protože jedinci jsou již schopni odhadu partnerova chování a emocí vzájemným poznáním a dochází také k poklesu výskytu dynamické vzájemné interakce. V této fázi ale bývá intimita vyšší a stává se postupně stabilní, ačkoli ji jedinci již nezažívají a není zjevná, stává se latentní [Sternberg, 1986: 126]. Chybějící manifestní intimita tedy ještě neznamena žádnou či klesající intimitu, naopak, může souviset s vyšší latentní intimitou především v dlouhodobějších vztazích. Na straně druhé ale také může opravdu dojít k jejímu poklesu.

Tuto teorii беру v potaz i při analyzování biografii. Ačkoli se může zdát, že komponenta intimity není v určitém vztahu silně zastoupena, může se projevat v latentní podobě. Intimita souvisí se sebeodhalováním emocí, sdílení jeden druhého, s kvalitou interakce. Jak je v mnohačlenném partnerství jako je polyamory rozvíjena a zastoupena intimita? Protože je spojena se vzájemnou interakcí, v polykulách se intimita buduje kvalitou komunikace a vzájemnou otevřeností a odhalování emocí. Například Martin o tom hovoří ve své biografii. Blízkost a intimitu v polyamory nachází v samotném konceptu tohoto vztahového modelu. O všem se mezi partnery komunikuje, Martinova slova jsou, že „žádné téma není tabu“. Porovnává tento koncept s monogamním vztahem a dává příklad. V případě zamilování se do jiné osoby by musel tento fakt v monogamním vztahu skrývat, aby vztah udržel, nebo vztah otevřít a řešit s partnerkou změny, ale pro Martina by to byla práce navíc. Polyamory již od

začátku pracuje na bázi úplné otevřenosti a proto je v pořádku mluvit o emocích k někomu jinému, mluvit o čemkoli. Z tohoto důvodu prezentuje polyamorní vztah jako „daleko bližší, užší, intimnější.“ Je patrné, že intimita se v takovém vztahu výrazně buduje prostřednictvím velmi otevřené upřímné komunikace mezi partnery jak o jejich vztahu samotném, tak o vztazích s ostatními členy polykuly. Možnost otvírat se společně jakémukoliv tématu přináší velkou míru intimity a vzájemného poznání. Na straně druhé se domnívám, že polyamory s možností navazování nových vztahů a zamilování se je neustále provázáno určitou mírou nejistoty. Více možností a volnosti v polyamory může snižovat schopnost odhadu partnerova jednání, o kterém hovoří Sternberg. Předvídat v polyamorním vztahu je o to náročnější, ačkoli se vzájemné mohou partneři znát velmi důvěrně. Intimita je tedy do značné míry posilována upřímností a kvalitou důvěrné komunikace, z druhého pohledu však větší míra autonomie a svobody v možnosti navazování stále nových vztahů je dle mého úsudku polyamorní vztah neustále provázen většími či menšími pocity nejistoty, ovlivňující míru intimity.

Martinova druhá partnerka vedle Elišky, Erika ve své biografii líčí svou momentální nerozhodnost a nejistotu v současném vztahu. V předchozím polyamorním vztahu vnímala svůj život více „propletený“ s partnerem a pociťovala jeho směřování k budování rodiny. Sama přiznává, že důležitým faktorem byla společná sdílená domácnost. Intimita se buduje také sdílením majetku a bydlením, proto i z tohoto důvodu ve svém předchozím vztahu mohla Erika vnímat větší míru intimity. Momentálně bydlí sama. V současném vztahu s Martinem a Davidem tvrdí, že ji s těmito partnery chybí „*touha více se přibližovat proplétat životy*“. Zároveň přiznává, že tato nechuť, dalo by se odvážně říct „k budování větší intimity“, nemusí souviset nutně s partnery, ale vlastní potřebou být nezávislá a bydlet sama.

„Nemám asi nějak moc tu touhu to s těmi lidmi dělat („více se přibližovat proplétat životy“, pozn. aut.). Ale zároveň já jí možná nemám s nikým ve skutečnosti, že je to takový hrozně zvláštní stav toho, že zároveň si můžu myslet, vztah je nedokonalý, protože to tam není, ale pak si řeknu, no ale vždyť já vlastně nechci přijít o tu samostatnost toho samožití, tak nevím.“ (respondentka č. 3 Erika)

Intimita souvisí i s vlastním rozhodnutím intimitu budovat, rozvíjet, doporučuje se i změna zavedené rutiny posilující intimitu ve vztahu bez ohledu na to, o jakou podobu vztahu se jedná. Erika je v tomto vztahu očividně nespokojená a sama jej hodnotí jako „nedokonalý vztah“. Motivace pro rozvíjející intimity tak představuje hlavně rozhodnutí, že má smysl konkrétní vztah dál rozvíjet. Což souvisí i s komponentou závazku, kde hraje velkou roli samotná motivace jedince, aby byl vztah úspěšný. Je patrné, že v tomto případě nemusí souviset klesající intimita pocíťovaná Erikou se vztahovým polyamorním uspořádáním, protože v předchozím polyamorním vztahu tento problém neměla.

Ondřej z druhé polykuly, ve své biografii hovoří o silné intimitě - „*hlubinný důvěry, důvěrnosti, erotický vazby*“ jako centrálním bodu polyamory. Intimitu výrazně spojuje s city, s láskou samotnou jako předpokladem stability v polyamorním vztahu. Pro Ondřeje je tato láska dána „*určitou zvýšenou sociální citlivostí, zvláštní péčí o sebe navzájem*“. V polyamory je ale pro něj spojena intimita se současným pocitem svobody a nezávislosti, jak jsem již citovala výše (viz kapitola Motivy pro volbu polyamory) a považuje toto spojení za výhodu polyamory. Ondřej tedy jistotu nachází ve vzájemné citlivosti, péči a lásce, současně ale nepovažuje vnímanou nezávislost jako ohrožení této intimity. Naopak, rozvíjením více vztahů simultánně pro něj znamená rozšíření osobnostních hranic a rozvíjení vlastní osobnosti.

Odlíšně to však vnímá manžel respondentky Nikol z třetí polykuly. Ta ve své biografii popisuje určitou nejistotu z manželovy strany právě vycházející z větší míry autonomie a svobody v možnosti navazování nových vztahů. Proto svou komunikaci změnili tak, aby se manžel necítil ohrožený. Důležitá je průběžná informovanost manžela o dalších navazujících vztazích Nikol. Nikol se musela naučit do svého rozhodování o vztazích zahrnout i manžela, nikoli jen oznamovat svá rozhodnutí a plány. Jedná se o určitou míru empatie vůči manželovi, postupnou informovanost a zapojení manžela do procesu rozhodování o dalších potencionálních partnerech.

„Obecně manžel potřebuje, aby věděl dopředu, že kdybych za ním dneska přišla a řekla mu, hele před týdnem jsem se vyspala s jedním týpkem a budeme spolu mít vztah tak by to nezvládnul dobře, mnohem lepší cesta pro něj je říct mu, dneska jsem si na facebooku psala s jedním člověkem. Za týden, když by se něco odehrálo, tak mu řeknu, v emailu mi řekl o rande, asi mám chuť na něj jít, co si o tom myslíš? A takhle jakoby

postupně říkat mu o tom, co se aktuálně děje, aby to pro něj prostě nebyla pecka, ale věděl, co se odehrává ve mně a mohl přemýšlet o tom, co se odehrává v něm.“ (respondentka č. 8 Nikol)

Touto větší citlivostí a komunikací na jiné úrovni je možné pracovat s pocity nejistoty a od toho se odvíjí také větší úspěšnost ve vzájemném předvídání chování, emocí, motivů a rostoucí mírou intimity.

Odlišnou podobu intimity v polyamory očekávám také z důvodu bisexuálních či homosexuálních vztahů. V souvislosti s gay a lesbickými vztahy odborná literatura ukazuje „nestandardní intimity“, což jsou například rozvolněné hranice mezi přátelským a sexuálním vztahem [Roseneil, Budgeon, 2004; citováno Formánkovou, Křížkovou, 2014: 140]. Ty je možné pozorovat také u polyamorních vztahů v biografích bez ohledu na to, zda se jedná o heterosexuální či homosexuální vztah. Martin hovoří o své nejasnosti ve vnímání hranic mezi partnerským či přátelským vztahem již dříve, proto ji nelze spojovat s konstrukcí jeho polyamorní identity. Ondřej tyto zvolněné hranice naopak spojuje s polyamory jako určitým specifíkem, ve kterém vztahy mohou měnit podobu. Stejně tak jako u Ondřejovy partnerky Marie, která ve své biografii hovoří i o své bisexualitě. Vypráví o rozvolněných hranicích mezi přátelským a partnerským vztahem, které spojuje s polyamory. Toto uvědomění ve své biografii vykládá na příkladu lesbického vztahu.

„(...) mám pocit, že když jsi jako polyamorik, tak najednou spoustu vztahů, o kterých někdo přemýšlí jako o přátelských, tak najednou začne vnímat, kdy se to láme nebo o nich začne uvažovat trochu jako o partnerskéj.“ (respondentka č. 7 Marie)

Také Eliška, též identifikující se jako lesbička, vypráví o uvolnění striktních hranic mezi jednotlivými typy vztahů, které konstruuje jako specifikum polyamory.

Odhodila jsem bariéry, jakože co znamená zamilování a milování a tohle. Prostě jsou to všechno nějaký důležitý lidi, který chci, aby byli v mém životě a že chci, aby byli v mém životě a měla jsem k nim nějaký vztah.“ (respondentka č. 2 Eliška)

Její označení „nějaký důležití lidi“ nebo „nějakej vztah“ tak jasně vypovídá o tom, že díky polyamory nemá striktní hranice mezi různými podobami vztahů. Ačkoli se sama vymezuje, že proti svému partnerovi Martinovi, kterému „splývá přechod mezi

hlubokým přátelstvím a láskou“, toto ohraničení vnímá, díky polyamory zjistila, že mezi těmito dimenzemi umí rychle „přepnout“.

Rozvolněné hranice mezi partnerskými a přátelskými vztahy lze interpretovat jako společný znak specifické intimity polyamoriků, ale také mohou být pouze známkou „nestandardní intimity“ v homosexuálním vztahu. Protože Ondřej, Marie i Eliška se v biografii přiznávají ke své homosexuální či bisexuální orientaci. Příslušníci gay a lesbické komunity také pro síť svých partnerských a přátelských vztahů používají pojem „zvolená rodina“ [Formánková, Křížková, 2014: 140]. S tím se setkáváme také v polyamory. Ondřej, momentálně v polyamorním bisexuálním vztahu s Marií a Jakubem, své partnery vnímá jako rodinu a Marie v biografii vypráví o pocitech „domova“ ve společné domácnosti s dvěma muži.

Shrnutí

Intimita se tedy v polyamorním vztahu buduje převážně prostřednictvím upřímné otevřené komunikace. Ta je spojena se vzájemným sebeodhalováním. Intimita pojatá Sternbergem, jako práce partnerů na vzájemné interakci a poznávání jeden druhého do úrovně, kdy jsou schopni předvídat chování, reakce, emoce druhého, je možné aplikovat na polyamorní vztah, ačkoli jsem došla k hypotéze, že úspěšnost odhadu a předvídaní chování partnera je značně ztíženo celkovým konceptem polyamory jako zdrojem větší nezávislosti, možností navazování a udržování více vztahů současně. V biografích lze také narazit na znaky „nestandardních intimit“, typické pro homosexuální komunitu, jako je rozvolnění hranic mezi partnerským a přátelským vztahem. Respondenti jej v biografii konstruují jako specifikum polyamory, ale předpokládám souvislost též s bisexuální orientací.

Další můj předpoklad spočívá v časové náročnosti polyamory, jež může mít dopad na vývoj intimity. Časová náročnost se v biografích často objevila jako nevýhoda polyamory. Stejně tak očekávám, že se promítá do komponenty vášně i oddanosti a má tak vliv na celkovou kvalitu vztahů v polykule.

4.2.2. Vášeň v polyamorním vztahu

Vášeň je považována za zdroj motivace k milostnému poměru, ačkoli výhradně to tak nemusí být. S vášní se totiž pojí tělesná přitažlivost a sexuální touha, je vyjadřována jako tělesné sexuální projevení blízkosti v páru. Proto se domnívám, že právě vášeň představuje dynamický faktor pro vznik polyamorních vztahů, který tuto podobu vztahů otvírá. Protože komponenta souvisí také s existencí nevěry v monogamních vztazích, polyamory se z této podoby nevěry vymaňují a vášeň se tak stává jeden z významných zdrojů vytváření sítí vztahů v polyamory.

V této kapitole jsem se zaměřila na sex jakou významný podíl této komponenty a zkoumala jsem, jakou důležitost mu přiřkládají respondenti v polyamorním vztahu, ve kterém chybí sexuální exkluzivita. Z roviny prožitého životního příběhu jsou patrné znaky významnosti sexu a sexuálních vztahů, o tom vypovídá například samotná obsáhlost textu věnovaná tomuto tématu, prožité zkušenosti a celková konstrukce biografie. Více jak většina mých respondentů věnovala výraznou pozornost sexu a sexuálním vztahům. V rovině vyprávěné biografie se však respondenti vůči sexu spíše vymezují. Například z důvodu rozvolnění hranic jednotlivých typů vztahů není sex či fyzická sexuální přitažlivost považována za argument pro polyamory u Elišky z první polykuly. Polyamory pro ni znamená i vztahy platonické lásky a hlubokého přátelství, proto sex není nutný. Její partner Martin se zase vymezuje proti nutné potřebě mít více partnerek a sexuální svobodu líčí jako „*příjemnej bonus*“.

„(...) já nejsem polyorientovanej v tom smyslu, že bych jako potřeboval těch víc partnerek. Já bych úplně stejně spokojeně mohl žít v nějakým monogamním vztahu, byl by to takovej vztah, ve kterým si můžu udržet všechny svoje kamarády a kamarádky, což jako je poměrně nestandardní. Jakože pro mě to, že je to otevřený, řekněme na tý fyzický úrovni, tak to je příjemnej bonus, že mám víc lidí, na který jakože smím sahat v uvozovkách. Ale není to něco, co bych vyloženě vyžadoval. Takže po týhleto stránce já nepotřebuju víc partnerů.“ (respondent č. 4 Martin)

Ondřej v biografii vypráví, jak ve svém okolí pozoruje posedlost sexem kolem polyamory. Připisuje sice sexu důležitost ve svém životě, ale nevnímá jej jako jediný „*centrální bod, kvůli kterému je polyamorik*“. Stejně vnímání sexu se týká i předešlých

vztahů nepolyamorního charakteru. David podobně jako Ondřej ve svém okolí pozoruje tendenci ostatních lidí spojovat polyamory jen s výhodou sexu s více osobami a též se vůči tomu vymezuje. Argumentuje tím, že polyamory je pro něj možnost sdílet své zájmy s více osobami, protože s jedním partnerem není možné dojít shody ve všech zájmech a sex jako hlavní motiv pro polyamory považuje za nesmysl. Přesto jsou v jeho biografii také známky toho, že sexuální svoboda pro něj představuje určitou výhodu polyamorního vztahu.

„A k tomu občas flirtuju s nějakýma slečnama na mejdanech, protože mě to prostě baví, to je takovej zajímavěj sport přece, že jo. Ty namlouvací rituály jsou takový jakože fajn. A i když to třeba neskončí někde v posteli, tak je přece super si to užít na tom mejdanu, že jo.“ (respondent č. 1 David)

Sexuální svoboda vykreslená jako výhoda dokazuje významnost komponenty vášně v polyamorních vztazích. Vášni připisují význam téměř všichni respondenti také tím, že vztahy svých rodičů popisují jako neinspirativní z důvodu skromné vášně.

Shrnutí

Hranice mezi sexuálním vztahem či jinými typy vztahů mohou být v polykule volné a z této perspektivy lze sex a obecně komponentu vášně předpokládat jako dynamický faktor pro vytváření polyamorní sítě vztahů. Stejně tak Sternberg ve své teorii komponentu vášně představuje jako dynamickou sílu a motivaci pro vznik milostného poměru a v některých případech i následného partnerského vztahu. Je ale patrné, že respondenti svou polyamorní identitu stavějí převážně na vymezení se vůči významnosti sexu (součást komponenty vášně) v polyamory. V některých biografiiích byl dokonce motiv pro polyamory líčen pouze v logické rovině jako rozhodnutí jej praktikovat bez známek odpovídající vášni. Příčinou je určitá snaha vymanit se ze společenské obecné představy, že k účastni polyamory motivují jedince pouze výhody sexuální svobody. Prezentace polyamorní identity v biografiiích tak nemusí nutně odpovídat prožívanému životnímu příběhu v reálu, protože se respondenti i nevědomým způsobem mohou snažit představit polyamory v „lepší světlo“. Významnost vášni v polyamorních vztazích ale připisují respondenti tím, jak hovoří o vztahu svých rodičů

(nízká vášeň = neinspirativní vztah) a o sexuální svobodě (v biografích se objevují známky vnímání sex. svobody jako výhody).

4.2.3. Závazek v polyamorním vztahu

Pro připomenutí, Sternberg spojuje závazek s racionálním rozhodnutím milovat svého partnera/partnerku, z hlediska dlouhodobého pak souvisí s pozitivní potřebou vztah udržet a pokračovat v něm (viz kapitola Závazek a sexuální exkluzivita). Závazek ve vztahu je podporován sexuální exkluzivitou, která se v polyamory nevyskytuje. Proto se v první části zaměřuji na otázku, jak je v polyamorním vztahu zastoupena komponenta závazku s ohledem na absenci sexuální exkluzivity. Součástí toho je také snaha naleznout, jakou podobu a definici má v polyamory pojem věrnost.

Jako hlavní hrozbu monogamního vztahu a narušení komponenty závazku představuje nevěra. S absencí sexuální exkluzivity jsem se v druhé podkapitole zaměřila na to, zda existuje v polyamory nevěra a jakou má podobu.

4.2.3.1. Závazek s absencí sexuální exkluzivity

Sternberg považuje sexuální věrnost jako jednu z významných charakteristik závazku, na druhé straně lze říci, že i Giddens přiznává, že sexuální exkluzivita nepředstavuje jedinou možnost, jak ochránit samotný závazek vztahu [Giddens, 2012: 156]. Jakými jinými způsoby je oddanost naplňována, když polyamory zaručuje s výjimkou polyfidelity (viz kapitola Polyamory - definice, historie, výzkumy) sexuální volnost?

Respondentka Nikol je specifická tím, že je vdaná a s manželem mají potomka. Ve své biografii hovoří o vzájemné domluvě před svatbou ohledně pojmu věrnosti v jejich vztahu.

„Dopředu jsme s manželem věděli a řekli si, že pojem věrnost pro nás neznamená nezasunout s někým jiným, ale věrnost pro nás znamená, že spolu chceme jít dál životní cestou, takže my jsme měli církevní sňatek, ale nebrali jsme to tak, jakože partnerská citová nebo tělesná exkluzivita je toho součástí. Naopak čím víc lásky, tím líp.“ (respondentka č. 8 Nikol)

Závazek je v tomto vztahu formulován na základě racionálního rozhodnutí vztah vzájemně udržovat bez nutnosti sexuální exkluzivity. Prakticky je udržován otevřenou komunikací. Její pocity stability ve vztahu se odvíjí od kvality komunikace, která se mezi partnery odehrává. Nemusí být pouze verbální, ale je založená na „signálech“, ze kterých Nikol vnímá zájem od svého partnera. Také příkládá věrnosti jiný význam. Nespojuje ji se sexuální exkluzivitou, ale se společným rozhodnutím „jít dál životní cestou“.

„Záleží na komunikaci (pocit stability ve vztahu pozn. aut.). Ve chvíli, kdy prostě od manžela dostávám signály, ať už slovní nebo mimoslovní, že o mě má zájem ať už jako o ženu, o manželku, o partnerku, o matku dítěte, tak jsem v pohodě, je to tak pro mě v pořádku. Ve chvíli, kdy bych ty signály takový nedostávala, kdyby mi řekl, že konec, no tak by byl konec. Ale to nepředpokládám, že bychom se k tomu dobrali nějak ze dne na den, to si neumím představit, jak by k tomu mohlo dojít, protože ta komunikace o vztahu mezi náma probíhá a budujeme to neustále.“ (respondentka č. 8 Nikol)

Komponenta závazku souvisí také se stabilitou vztahu. Ondřej se v biografii prezentuje samotný cit jako záruku stability v polyamory. Tato láska je spojená se „zvláštní péčí o sebe navzájem, zvýšenou sociální citlivostí“. Upřímná komunikace podporující závazek tak musí být spojená se zájmem a péčí o vztah a partnera. Ondřej stejně tak Nikol se ve své biografii zaměřují také na společnou budoucnost. Nikol ve své biografii popisuje společné rozhodnutí s manželem „jít dál společnou životní cestou“. Ondřej zase vypráví o své touze v současném polyamorním vztahu s Marií a Jakubem setrvat co nejdéle, protože si s nimi je schopen představit společnou budoucnost. Je si dle jeho slov vědom toho, že nic není zárukou společné budoucnosti, ale je pro něj důležitá perspektiva společného života. Také Eliška hovoří o společné budoucnosti s Martinem. Plánují, že spolu zůstanou do konce života.

„No určitě chci, už jsem jako domluvený s Martinem, my plánujeme, že prostě spolu budeme do konce života, v podstatě bez ohledu jaký bude uspořádání vztahový. Ať už prostě budeme partneři, pravděpodobně, nedokážu si představit, co by se jako

muselo stát, abysme nebyli partneři. A k tomu libovolný množství lidí, který pro nás budou nějakým způsobem důležitý a budou v tý polykule.“ (respondentka č. 2 Eliška)

U těchto respondentů je závazek v biografii konstruován jako pozitivní potřeba ve vztahu setrvat založená na vzájemné domluvě či vizi společné budoucnosti.

Součástí komponenty závazku je také sexuální exkluzivita, která jej posiluje. Sexuální exkluzivita je v našem kulturním a sociálním prostředí velice zakořeněna, a ačkoli není v partnerství či manželství striktně dodržována, což dokazují také statistické údaje ukazující procentuální zastoupení v nevěrných manželech či manželek v české populaci (viz kapitola Závazek a sexuální exkluzivita), z morálního hlediska je nevěra odsuzována. Polyamory tak představuje vztahový koncept, který je také společensky kritizován a nepochopen. Respondenti se tímto problémem zabývají i ve svých biografiích a k obhajobě sexuální svobody v polyamory používají různé argumenty. Ondřej tvrdí, že promiskuita či nevěra je ve společnosti sice mravně odsuzována, ale *„nereflektovaně přijímána a považována za normální“*. Ale představa polyamory jako myšlenky mít několik milostných vztahů najednou je hodnocena jako *„divná a nenormální.“*

„Kupodivu představa, že bych je všechny měl rád, je strašně komplikovaná. Takže představa, že mám manželku a občas jí zahnu, je sice společensky ne nějaká velebená, ale relativně nikdo ji nevnímá problematickou v tom smyslu, že je by řekl, to je ale divný! Jak to můžete dělat. Ale když se jako něco takovýho děje, že ty lidi máš rád, tak kupodivu lidi jsou schopný říct, to nejde, to nemůžeš mít rád víc lidí. Můžeš mít rád jenom jednoho člověka. Ale to není pravda. My máme rádi maminky, tatínky, babičky, dědečky, nevím, kamarádky, tak co. V čem je tohle tak jiný?“ (respondent č. 7 Ondřej)

Používá citovou vazbu k dalším lidem jako obhajobu či ospravedlnění sexuální svobody v polyamory. Z citace je patrné, že se Ondřej snaží polyamory prezentovat jako přirozenost a obhajuje jej. Na společenské nepochopení citové vazby k více lidem argumentuje láskou k rodičům a jiným rodinným příslušníkům, kterých je též více. Nereflektuje však odlišnost v podobách lásky na jedné straně k rodičům a rodinným příslušníkům, na straně druhé pak k partnerovi či partnerce, což snižuje sílu argumentu.

Také David hovoří o nedůvěře okolí v tento vztahový model v oblasti fungování. Především u mužů se setkává s reakcí, že by jim vadila představa sexuálního poměru jejich partnerky s dalším mužem. Na to jim odpovídá:

„Říkám na to, a že ty spíš s jinýma holkama a tajíš jí to, to je jakože víc v pořádku nebo? Protože už jenom nějaký tajemství v těch vztazích takhle zásadní jsou prostě destruktivní.“ (respondent č. 1 David)

Pro Davida je sexuální svoboda v polyamory v pořádku, protože jsou o tom všichni obeznámeni a argumentuje tím, že v monogamních vztazích se to tají. Argument však zahrnuje pouze monogamní páry, ve kterých se objevuje nevěra, proto jej též nepovažují za silný argument.

Shrnutí

Upřímná komunikace se v biografích neustále opakuje a je patrné, že souvisí nejen s komponentou intimity, ale také závazku v polyamory. Upřímná komunikace tak představuje jednu z důležitých kompetencí pro funkční polyamorní vztah, která je součástí mého kompetenčního modelu navrhnutého v následující kapitole. Závazek je v biografích také konstruován jako racionální rozhodnutí vztah udržovat bez nutnosti sexuální exkluzivity. Důležitým předpokladem pro toto rozhodnutí je vize společné budoucnosti a její plánování. V biografích se také vyskytly reakce na společenské nepochopení sexuální svobody v polyamory. Respondenti svou polyamorní identitu konstruují v procesu obhajování sexuální svobody a přikládají argumenty. Ondřej například sexuální svobodu v polyamory spojuje s láskou a lásku k více osobám prezentuje jako přirozenost. David své argumenty obhajující sexuální svobodu v polyamory v biografii staví na upřímnosti bez jakéhokoli tajemství, tedy vědomí partnera o dalších sexuálních vztazích.

4.2.3.2. Redefinice nevěry

Pokud se v polyamorním vztahu nevyskytuje sexuální exkluzivita (kromě některých podob polyamorního vztahu – polyfidelity, v takové podobě vztahů se žádný

z mých respondentů nevyskytoval), je možné se zde setkat s nevěrou? Všech osm respondentů, se kterými jsem prováděla rozhovor, potvrdilo, že nevěra se může vyskytovat také v polyamorním vztahu, avšak v jiném významu nevěry. Respondenti ji až na nepatrné rozdíly redefinovali stejně. Nevěra v polyamory neznamenal sexúální styk s jiným partnerem či paralelní partnerský vztah, ale k nevěře docházelo za podmínky, kdy o takové skutečnosti nebyli informováni.

Nepatrné rozdíly v redefinici nevěry se týkaly obecnějšího pojetí, ve kterém Eliška defínuje nevěru jako porušení pravidel, na kterém se s partnery domluvili a jako příklad uvádí právě neinformovanost o sexúálním vztahu s někým jiným.

„Pokud se jako domluvíte, že váš vztah bude otevřený a je ti vlastně jedno, že se vyspíš s někým bokem jenom, máš nějaký pravidla, aby to přece jen bylo bezpečný, jako při sexu. Abyste si to třeba potom dozvěděli, že to chceš vědět, že se s tím člověkem vyspal. Tak pokud tyto pravidla jsou splněny, tak to je ok. Ale když ty pravidla splněny nejsou, že z nějakýho důvodu zamlčíš, že ses, já nevím, tamhle vyspal s nějakým člověkem, a že to bylo bez ochrany, něco takovýho, tak to už bych prostě považovala za nevěru.“ (respondentka č. 2 Eliška)

Stejně tak Klára vykresluje nevěru v širším pojetí jako porušení pravidel.

„Nevěru vnímám tak, jakože když se dva domluví, co by mělo být a někdo poruší ty pravidla a typicky o tom druhému neřekne, nebo řekne, až poznám, že poruší nějaké dané , ať už je to sexúální vztah s někým jiným, který jako byl mimo to, jak se dohodli, nebo i úplně jinou věc.“ (respondentka č. 5 Klára)

Respondentka Nikol se v definici nevěry v polyamory mírně liší. Nevěru vnímá jako skutek bez souhlasu partnera.

„(...) představím si pod tím skutek, který proběhl bez souhlasu toho druhého. (...) když by manžel zas dělal něco, co by věděl, že nechci já, tak bych to taky považovala za nevěru.“ (respondentka č. 8 Nikol)

Shrnutí

Obecně vzato všichni respondenti konstruují nevěru v polyamory jako zatajování či neinformování o novém vztahu či sexúálním poměru s jinou osobou. Nevěra v polyamory není spojena se samotným sexúálním aktem či navázání jiného partnerského či sexúálního vztahu bokem, ale s nevědomím ostatních partnerů o tomto

počinání. Redefinice nevěry se mezi polykulami může mírně lišit, například respondentka Nikol ji vykresluje jako akt, který proběhl bez souhlasu manžela. Není tak nutná pouze informovanost, ale také svolení.

4.3. Návrh kompetenčního modelu pro polyamorní vztah

Jak dlouhé trvání a harmonické fungování může mít polyamorní partnerské uspořádání, pokud uvážíme vícero partnerů s různými potřebami a větší prostor pro třetí plochy a konflikty? Tato otázka mě přivedla na hypotézu, že polyamory představuje *dovednost/schopnost* a k tomuto typu vztahu jsou nutné určité kompetence. V polyamory se člověk nemůže odkázat na výchovu od rodičů, tradici, ani se učit kontaktem s okolím, ve kterém se setkáváme s podobou monogamních vztahů. Neplatí tu ani žádné normy a pravidla, pokud si je sám jedinci nevytvoří. Určitým odkazem je tedy pouze literatura, nově vznikající polyamorní komunita a zkušenosti jejich členů. Otázkou je, jaké kompetence tedy člověk potřebuje, aby byl schopen fungovat v takto komplexních vztazích. Odpověď zkusím nalézt v biografiích respondentů. Samozřejmě je ale nutno brát v potaz fakt, že ačkoli tak respondent konstruuje svou identitu a o kompetence jsou v jeho biografii patrné, neznamená to nutně, že v reálném životě podle toho opravdu jedná.

Upřímnost a komunikace se objevuje ve všech biografiích respondentů v různých souvislostech, ale v zásadě je všichni zmiňují jako základ pro funkční polyamorní vztah. První kompetence je proto *komunikační dovednost* zahrnující *upřímnost* a *management konfliktů*. Několik respondentů o této dovednosti hovoří spíše jako o samozřejmosti, kterou praktikovali i v dřívějších vztazích. Jiní poukazují na náročnost upřímné komunikace, které se museli učit, protože ji v monogamních vztazích neproaktivovali. Upřímnost zahrnuje důležitost vyjadřovat jak pozitivní tak negativní emoce, které řeší s partnerem či polykulou. Z biografií je totiž patrné, že v polyamory se snadno narazí na situaci, ve které nemusí být příjemně jednomu či více zúčastněným a je nutno tuto situaci vyřešit. Na polyamorních srazech jsem často byla svědkem vysoké úrovně diskuze. Ačkoli témata zde byla různorodá, diskuze nikdy

nevedla ke konfliktu, zúčastnění konstruktivně uchopovali problematiku, pojmenovávali a vysvětlovali svá stanoviska.

Jako další kompetenci navrhuji *emoční inteligenci*. Inspirovala jsem se pěti složkami emoční inteligence psychologa Golemana [Goleman, 1997]. Celý tento model se dá považovat za významný pro fungování v polyamory, ale já vyzdvihuji tři složky, které vyplývají ze samotných rozhovorů a pozorování a domnívám se, že jsou pro fungování polyamorního vztahu nepostradatelné. Zaprvé složka *sebeuvědomování a pochopení vlastních emocí*, od které se odvíjí jedna z nejpodstatnějších kompetencí polyamory - *vyrovnání se s žárlivostí*. Žárlivost je respondenty vnímána různě. Například respondentka Nikol hovoří o žárlivosti v polyamorním vztahu jako o „indikátoru toho, že je něco špatně, že je potřeba něco vyřešit“. Žárlivost tedy vede k sebeuvědomování si původu tohoto pocitu a jeho pochopení. Zpětně reflektuje žárlivost v monogamním vztahu jako nejistotu z důvodu toho, že takové vztahy dle jejich slov fungují „výměnnou technikou“, původní partner se vymění, pokud přijde zalíbení do jiné osoby, zatímco polyamory nabízí rozšíření vztahu o dalšího člena. Také David se odkazuje na žárlivost v monogamních vztazích. Důvod žárlivosti připisuje monogamnímu vztahu, a také ji zmiňuje jako důvod ukončení původního dvouletého vztahu a založení polyamorního vztahu, ve kterém žárlivost nepocituje nebo ji eventuálně okamžitě vyřeší komunikačně s partnerkou. Je patrné, že těmto respondentům polyamory umožňuje útočiště vůči nepříjemným zkušenostem s žárlivostí v monogamních vztazích, na straně druhé předpokládám, že právě polyamory přináší mnohem častější důvody k žárlivosti a tedy i nevyhnutelnost se s ní vypořádat.

Emoční inteligence podle Golemana zahrnuje *empatii*, dle mého úsudku významnou složku emoční inteligence v polyamory. S tou souvisí také *tolerance* vůči všem zúčastněným v polykule s různými potřebami. V monogamním heterosexuálním vztahu je větší šance dojít k vzájemně shodě mezi dvěma partnery, muž a žena mají často potřeby komplementární a vzájemně si je tak mohou naplňovat. Domnívám se, že v polyamorním vztahu tak člověk vyžaduje větší míru empatie a tolerance k potřebám druhých, aby takový vztahový koncept z dlouhodobého hlediska udržel. Empatie se promítá do třetí složky Golemana, kterou navrhuji do kompetenčního modelu, a tím je

umění mezilidských vztahů. V této kompetenci jedinec svou empatii uplatňuje v kontaktu s ostatními lidmi a je ochoten své jednání přizpůsobit vůči ostatním. Z hlediska časové náročnosti a nutnosti časového rozvrhu v polyamory tak tuto kompetenci považují za žádoucí.

Poslední kompetenci navrhuji *zodpovědnost*, která se v biografích vyskytovala především v návaznosti na bezpečnost v sexuální oblasti. Domnívám se, že zodpovědnost roste s udržováním více partnerských vztahů současně a je důležitá také z úhlu pohledu jednotlivce, zodpovědnost vůči sobě, svému naplnění potřeb či zodpovědnost k práci s nepříjemnými pocity a žárlivostí, nutností hovořit o nich s partnery. Takto komplexní vztahy dle mého úsudku mohou snadno vést ke konfliktům v důsledku většího počet zúčastněných osob s různými potřebami. Proto je také individuálně každý zodpovědný za úspěšnost těchto vztahů. Odpovědnost v polyamory vůči ostatním partnerům by se dala přirovnat k individuální morální odpovědnosti navrhovanou Baumanem jako řešení etického osvobození a neexistenci pevně daných pravidel v postmoderní době. „Jedinec se musí sám rozhodnout o správném směru svého jednání vzhledem k projeveným potřebám a zranitelnosti druhého (...)“ [Harrington a kol., 2006: 356].

Ačkoli jsem vycházela z biografí a pokusila jsem se vykreslit kompetenční model pro polyamory, nevyznačuje se takovými specifiky, že by jej bylo možné využít pouze v tomto vztahovém modelu. Model je využitelný i v klasickém monogamním vztahu či instituci manželství, ve kterém se jedinci neodkazují pouze na samotnou tradici a konvence a vymezují své hranice a fungování v manželském svazku sami. Můžeme zde odkázat na typ čistého vztahu s konfluentní láskou Anthonyho Giddense, kterému se dnešní partnerské vztahy čím dál častěji podobají. Také polyamory lze tímto teoretickým konceptem interpretovat (viz kapitola Polyamory jak analogie čistého vztahu). Na úspěšný monogamní vztah je tak možné také nahlížet jako na určitou dovednost/schopnost. Proto se dle mého úsudku dají navržené kompetence na polyamory rozvíjet i v monogamních vztazích pro jejich vyšší kvalitu a délku trvání. V biografích však účastníci vykreslují jednotlivé dovednosti pro polyamory ve srovnání s předchozími monogamními vztahy, ve kterých tyto dovednosti zpravidla

nerozvíteli, ani je nevyužívali. Především monogamní vztahy jsou tak v některých biografiích konstruovány jako vztahy nevyžadující takovou míru dovedností. Možná také z tohoto důvodu jsou v dnešní době monogamní vztahy a manželství často nefunkční a česká společnost se potýká s velkou mírou rozvodovosti. Důležité je ale připomenout, že polyamory nejen absencí sexuální exkluzivity, ale také vyšší pravděpodobností častějších konfliktů z důvodu více zúčastněných osob s různými potřebami, představuje citově náročnější prostředí, které je nutno ošetřovat. Proto se domnívám, že je zde nutné kompetence o to více potřebné rozvíjet.

Shrnutí kompetenčního modelu v tabulce

1. Komunikační dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - upřímnost - management konfliktů
2. Emoční inteligence	<ul style="list-style-type: none"> - sebeuvědomování a pochopení vlastních emocí - vyrovnání se s žárlivostí - empatie - tolerance - umění mezilidských vztahů
3. Zodpovědnost	<ul style="list-style-type: none"> - v oblasti sexu - vůči sobě samému (naplnění svých potřeb, práce s vlastními pocity/žárlivostí, sdílení nepříjemných pocitů s partnery)

Závěr

V této práci jsem zkoumala alternativní vztahové uspořádání polyamory na základě sdílených biografických rozhovorů s respondenty a zúčastněného pozorování v polyamorní komunitě. Mým cílem bylo zjistit, jak je polyamorní identita respondentem konstruována během vyprávěného životního příběhu. V teoretické části jsem představila fenomén polyamory a promítla proměny partnerství v České republice. Má práce byla teoreticky zarámčována teorií R. Sternberga - jeho trojúhelníkovým modelem lásky a konceptem čistého vztahu Anthonyho Giddense. V analytické části jsem se zabývala společnými rysy biografí polyamoriků, dále jsem aplikovala Sternbergův teoretický model lásky na polyamory a zkoumala jsem, jaké změny lze pozorovat u jednotlivých komponent – intimity, vášně a závazku. V poslední analytické části jsem navrhla kompetenční model na základě hypotézy, že polyamory představuje určitou dovednost/schopnost a pro její praktikování je potřeba osvojit si určité kompetence.

Jednotlivé biografie se vyznačují velkou rozmanitostí, společné rysy jsem nacházela především v interpretaci jednotlivých pojmů spojených s polyamory – pravidla, hodnoty, redefinice nevěry. Výsledky výzkumu ukázaly, že téměř ve všech biografích respondenti zmiňují předešlé nemonogamní vztahové zkušenosti před praktikováním polyamory, čímž poukazují na přirozenost polyamory pro ně samotné. V biografích je vykreslena upřímná komunikace jako styčný bod a nutné pravidlo pro funkčnost polyamorního vztahu, protože na základě vzájemné domluvy partneři svůj polyamorní vztah udržují. V biografích se objevovaly známky hlavního motivu praktikování polyamory, což je ať už latentně či manifestně vykreslena potřeba svobody a nezávislosti paralelně s udržováním partnerského vztahu. Díky tomuto zjištění jsem došla k hypotéze, že hlavní motiv pro polyamory jsou ambivalentní uznávané hodnoty na jedné straně svobody/nezávislosti a současně potřeba spojení/intimity/udržování partnerského vztahu jako důsledek protikladných aspektů procesu individualizace.

Aplikace Sternbergova trojúhelníku na polyamory ukázala, že zde opravdu dochází k proměnám jednotlivých komponent ve srovnání s teoretickým modelem. Během zkoumání intimity jsem došla k další hypotéze. Jelikož je polyamorní vztah založen a postaven na vzájemné upřímné komunikaci (základní pravidlo), míra intimity i závazku se od ní odvíjí. Sternberg představuje jako předpoklad intimity vzájemnou interakci se schopností odhadovat jednání a reakce svého partnera na základě vzájemného poznání. Pokud bychom vycházeli z tohoto tvrzení, má další hypotéza říkat, že intimita je v polyamorním vztahu sice posilována důrazem na upřímnost a kvalitu komunikace, ale může být snížena nižší pravděpodobností úspěšného předvídání partnerova jednání a to z důvodu větší míry svobody a možnosti navazovat a udržovat několik partnerských vztahů zároveň.

Zkoumání komponenty vášně a závazku ukázalo, že je konstrukce biografí silně provázána společenskými reakcemi na polyamory a tlakem konvencí. Respondenti se vymezovali proti společenské představě, že hlavní motiv praktikujících jsou pouze výhody sexuální svobody. Polyamorní identita byla vytvářena také v procesu obhajoby sexuální svobody, což poukazuje na tlak společenské konvence sexuální exkluzivity v partnerských vztazích. Společenská norma monogamního charakteru vztahů se též promítala do obhajoby polyamory a výhody polyamorního vztahu byly často zdůrazněny vyzdvihováním negativních zkušeností v monogamních vztazích.

Návrh kompetenčního modelu na závěr představuje mou poslední hypotézu, ke které jsem během výzkumu dospěla. Předpokládám, že polyamory lze interpretovat jako schopnost/dovednost a navržené kompetence je nutné v polyamorním vztahu rozvíjet, aby se zaručila jeho úspěšnost.

Výsledky mé práce mohou napomoci k lepšímu pochopení polyamory a jejího praktikování. Zároveň práce ukazuje, jakým způsobem je polyamory prezentována a konstruována mezi českými participujícími jedinci. Oproti celosvětovému prezentování ideálu polyamory a jeho vykreslování v poučné literatuře (viz kapitola Polyamory – definice, historie, výzkumy) je zřejmé, že se v české společnosti objevují různé formy polyamory a podob polykul. V biografiích jsou vykresleny značné rozdíly mezi jednotlivými polykulami a jejich uchopení celého konceptu. Na jedné straně je

prezentován jako volba volnějšiho soběstačného vztahového uspořádání bez žádné větší náročnosti nebo nutnosti na sobě pracovat. Na straně druhé je vykreslován jako vztahový model, který vyžaduje určitou práci a nutnost se rozvíjet a zdokonalovat v komunikaci jako styčného bodu polyamory. Proto záleží, jak zodpovědně k němu jednotlivci přistupují, a je zřejmé, že některé polykuly k všeobecně prezentovanému ideálu polyamory prozatím nesměřují.

Polyamory je společenské téma, které vzbuzuje silné emoce a reakce společnosti. Otázkou je, čím je polyamory tolik specifická, že vyvolává takové znepokojení? Tento fenomén se určitým způsobem dotýká oblastí, které jsou kulturně a morálně odsuzovány – nevěra, sexuální promiskuita, sexuální svoboda, ačkoli se ve společnosti vyskytují. Polyamory tyto oblasti pojímá cestou vzájemného souhlasu partnerů a například nevěra je v polyamory chápána odlišně (viz kapitola Redefinice nevěry). Polyamory tak naráží na všeobecně uznávané společenské hodnoty a instituce (sexuální exkluzivita, monogamní partnerský vztah, manželství), které jsou ve společnosti silně morálně zakotveny, proto je možné sledovat společenský rozruch kolem tohoto tématu. Z jiného úhlu pohledu společenský zájem o polyamory je podporován faktem, že se jedná o netradiční podobu vztahového uspořádání, ve kterém si partneři nejsou věrni ve smyslu sexuální exkluzivity a citového pouta. Vzhledem ke statistice nevěř v ČR (viz kapitola Závazek a sexuální exkluzivita) je věrnost a podoba monogamního vztahu se sexuální exkluzivitou spíše výjimka, než dodržovaným pravidlem a polyamory tak představuje čestnou alternativu, jak tyto konvence obejít.

Zdroje

- BARKER, Meg. My partner, and this is my... Partner's Partner: Constructing a Polyamorous Identity in a Monofamous World. *Journal of Constructivist Psychology*. [online]. Routledge Taylor & Francis Group [cit. 2016-01-14]. Dostupné z www: <http://www.brown.uk.com/poly/barker.pdf> ISSN 1521-0650.
- BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta . 2004. 296 s. ISBN 80-204-1195-X.
- CSEF, Herbert. *Polyamory – ein Weg aus den Zwängen der Monogamie und destruktiver Eifersucht?* *Journal für Psychologie. Psychology*. [online]. [cit. 2016-01-14]. Dostupné z www: <http://journal-fuer-psychologie.de/index.php/jfp/article/view/326/348> ISSN 2198-6959.
- Český statistický úřad [online]. Datum publikování 25.11.2015. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo->
- EASTON, Dossie. HARDY, Janet W. *The Ethical Slut – a practical guide to polyamory, open relationships a other adventures*. Berkeley: Celestial Arts. 2009. 288 s. ISBN 9781587613371.
- FISCHER-ROSENTHAL, Wolfram. ROSENTHAL, Gabriele. Analýza narativně-biografických rozhovorů. *Biograf*. [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z www: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=v2402> ISSN 1211-5770.
- GIDDENS, Anthony. *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha: Portál s.r.o. 2012. 216 s. ISBN 978-80-262-0175-5.

- GOLEMAN, Daniel. *Emoční inteligence*. Praha: Columbus spol. s.r.o. 1997. 315 s. ISBN 978-80-7359-334-6.
- HARRINGTON, Austin. *Moderní sociální teorie – základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál s.r.o. 2006. 495 s. ISBN 80-7367-093-3.
- HAŠKOVÁ, Hana. VOHLÍDALOVÁ, Marta. MAŘÍKOVÁ, Hana. DUDOVÁ, Radka. UHDE, Zuzana. KŘÍŽOVÁ, Alena. FORMÁNKOVÁ, Lenka. *Vlastní cestou? Životní dráhy v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství Slon. 2014. 397 s. ISBN 978-80-7419-178-7.
- JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Carolinum. 1992. 162 s. ISBN 80-7066-662-5.
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2006. 311 s. ISBN 80-86429-58-X.
- SCHROEDTER, Thomas. VETTER, Christina. *Polyamory – Eine Erinnerung*. Stuttgart: Schmetterling Verlag GmbH. 2010. 166 s. ISBN 3-89657-659-3.
- SHEFF, Elisabeth. Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power. *Journal of Contemporary Ethnography* [online]. Sage Publications [cit. 2016-04-07]. Dostupné z [www](https://www.psychologytoday.com/sites/default/files/attachments/129592/polyamorous-women-sexual-subjectivity-and-power.pdf)
<https://www.psychologytoday.com/sites/default/files/attachments/129592/polyamorous-women-sexual-subjectivity-and-power.pdf> ISSN 0033-3107.
- SLAMĚNÍK, Ivan. VÝROST, Jozef. *Sociální psychologie 2., přepracované a rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing a.s. 2008. 404 s. ISBN 978-80-247-1428-8.

- STERNBERG, Robert J. A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*. [online] [cit. 2016-04-17]. Dostupné z www: http://pzacad.pitzer.edu/~dmoore/psych199/1986_sternberg_trianglelove.pdf ISSN 1939-1471.
- STERNBERG, Robert J. *The New Psychology of Love*. London: Yale University Press New Haven. 2006. 338 s. ISBN 978-0-300-11697-7.
- ŠŤASTNÁ, Anna. PALONCYOVÁ, První partnerská soužití českých žen a mužů a rostoucí význam kohabitací. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/30-rocnik-12-cislo-2-2011-zivotni-drahy/219> ISSN 1805-7632.
- ŠUBRT, Jiří a kolektiv. *Soudobá sociologie V (Teorie sociální změny)*. Praha: Nakladatelství Karolinum. 2013. 443 s. ISBN 978-80-246-2219-4.
- VOHLÍDALOVÁ, Marta. Chaos lásky v individualizované společnosti podle Ulricha Becka a Elizabeth Beck-Gernsheim. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: http://www.genderonline.cz/uploads/a28aa7415f2b965a586d2913aa37f1a47417241e_chaos-lasky.pdf ISSN 1805-7632.
- WEISS, Petr. ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál s.r.o. 2001. 159 s. ISBN 80-7178-558-X.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Shrnutí biografii

Příloha č. 2: Biografický rozhovor s respondentkou č. 8 Nikol

Přílohy

Příloha č. 1: Shrnutí biografii

Pro širokou obsáhlost samotných rozhovorů jsem jednotlivé biografie shrnula a zkráceně představuji životní příběhy mých 8 respondentů. V příloze č. 2 dodávám pouze jeden rozhovor s respondentkou Nikol, který byl obsahově kratší. Jména respondentů jsou z důvodu anonymizace nahrazena jinými.

Respondent č. 1 David je členem první polykuly, kterou jsem zkoumala. David vyrůstal se svou matkou a babičkou, otce nikdy nepoznal, nachází se ve výkonu trestu odnětí svobody. Prezentuje se jako „volnomyšlenkář“, často v biografii zmiňuje svobodu jako základní hodnotu a odvolává se na svůj specifický životní styl a potřebu život si užívat („párty, mejdany, zavěšování na háky, piercingy“). Pracuje v tetovacím studiu, což je patrné i na jeho zevnějšku. Přiznává se ke své drogové minulosti. Jen okrajově hovoří o svém dětství, popisuje se jako „problémový“, především na škole, kde se často dostával do konfliktů s učiteli. Vypráví o své předchozích monogamních vztazích negativně, vnímá monogamní vztahy jako zdroj žárlivosti, kvůli které musel jeden vztah také ukončit. David se ve své biografii výrazně orientuje na výhody polyamory oproti jeho minulým zkušenostem v monogamních vztazích a vyzdvihuje rozdíly těchto vztahových modelů. Ještě než poznal polyamory, nacházel se chvíli ve vztahu nemonogamního charakteru s dvěma ženami zároveň, k polyamory ho přivedla jeho současná partnerka Erika. Momentálně David udržuje polyamorní vztah s Erikou a Lenkou. Polyamory prezentuje jako jednoduchý soběstačný vztahový model, který je pro něj přirozený.

Druhá respondentka Eliška pracuje jako programátorka a její biografie je převážně postavena na popisu vzniku jejího současného polyamorního vztahu s Martinem. Vztahy v rodině prezentuje jako fungující a pozitivní, identifikuje se jako lesba a její rodiče tuto skutečnost přijímají bez problémů. O svých předešlých vztazích vypráví jako o neopětovaných láskách, kdy se zamilovávala do žen heterosexuálních

nebo o ni neměly zájem. Dále vypráví o svém současném vztahu s Martinem, kterého prezentuje jako „osudového člověka“, se kterým chce strávit zbytek svého života. Díky polyamory si uvědomila, že je schopná milovat více lidí najednou a pro dlouhodobý partnerský vztah nemusí být zamilovaná. Martin byl její dlouholetý kamarád a spolubydlící, který začal polyamory praktikovat a Elišku s tím seznámil. Eliška následně vypráví, že změnila své uvažování a Martina začala vnímat nejen jako kamaráda, ale i jako svého partnera. Následně se oba dohodli na polyamorním partnerském vztahu, ačkoli do sebe nebyli zamilovaní. Eliška v biografii vysvětluje její rozhodnutí pro vztah převážně z důvodu kompatibility - společných zájmu, vzájemného porozumění a určitého druhu lásky. Eliška se přiznává i ke své zamilovanosti do Eriky, Martinovy druhé partnerky. Polyamory prezentuje jako vztahový model, díky kterému „zahodila škatulky“ a ve kterém cítí více lásky. Vysvětluje, že polyamory jí naučilo odlišně přemýšlet, například reflektivně uvažovat, proč pocituje žárlivost nebo proč reaguje na svého partnera určitým způsobem. Polyamory spojuje s libovolností, záleží pouze na partnerech a jejich dohodě, jakou podobu bude jejich vztah mít. Na straně druhé kriticky zmiňuje i nevýhody takového vztahového modelu, jako je například větší náročnost při řešení konfliktů.

Respondentka č. 3 Erika, partnerka Davida a členka první polykuly, se žíví jako programátorka a převážnou část své biografie vypráví o své vztahové historii, hovoří o jejím zájmu o BDSM a vztahu nemonogamního charakteru se starším mužem ještě před poznání polyamory. Polyamorní vztah označuje až vztah s Lukášem, ve kterém se současně zamilovala i do kolegy v práci. S Lukášem se pak otvírali dalším vztahům současně, které byly vzájemně propleteny a toto období označuje jako „zlatou éru polyamory. Také hovoří o následném monogamním vztahu s Janou, který popisuje jako psychicky náročný. Momentálně je její partner David a Martin, zároveň má blízký vztah s Eliškou, přítelkyní Martina, kterou ale neoznačuje za „partnerku“. Ve své biografii oproti Davidovi výrazně nesrovnává ani nehodnotí monogamní vs. polyamorní vztah. Popisuje pouze přijetí polyamory náročné ve smyslu reakcí okolí, a také se

musela vyrovnat se svým strachem, aby v takovém vztahu bylo příjemně také jejímu partnerovi. V biografii hovoří o špatných vztazích v rodině a o negativní reakci rodičů na polyamory. Momentálně s nimi Erika ani není v kontaktu.

Respondent č. 4 Martin je též programátor a je v polykule společně s Erikou, Eliškou a Klárou. V biografii nejvíce věnuje popisu své vztahové historie a během vyprávění zachází do podrobností. Rodinné zázemí, ve kterém vyrůstal, prezentuje jako harmonické a bezkonfliktní. Sám sebe označuje aromantikem, který se zřídka kdy zamiluje. Poprvé byl zamilovaný v devatenácti letech a došel k závěru, že pro něj není zamilovanost významná pro partnerský vztah. Přiznává, že nedokáže rozlišovat hranice mezi silným přátelstvím, zamilovaností a láskou. V biografii vypráví o svém prvním dlouhodobějším vztahu a o tom, jak pro něj bylo náročné navázat partnerský vztah. Po dalším ukončeném vztahu Martin byl několik let bez partnerky a ve své biografii popisuje pociťovaný tlak společenské normy „musíš mít vztah, jinak jsi méněcenný“. Přes online seznamku šel na rande se slečnou, která mu vyprávěla o polyamory. Od té doby se začal tímto konceptem zabývat. Na polyamorním srazu se pak seznámil se svými současnými partnerkami Erikou a Klárou. Následně vypráví o své proměně přátelského vztahu ve vztah partnerský se svou další partnerkou Eliškou, kterou představuje jako velmi důležitou osobu ve svém životě a se kterou dle jeho slov má momentálně nejhlubší vztah. Sdílejí spolu společnou domácnost. Polyamory prezentuje jako model, který mu z logického uvážení připadá nejvhodnější vzhledem k jeho malé pravděpodobnosti se zamilovat. Díky polyamory se nachází v několika partnerských vztazích, ale zároveň se nezavírá novým potenciálními partnerkám.

Klára, respondentka č. 5, se žije jako programátorka a její momentální partneri jsou Martin, Viktor, primární vztah udržuje s Vládou. V polykule rozlišuje vztahy na primární a sekundární. Ve své biografii velmi barvivě a obsáhle líčí svou partnerskou historii. Do svých 14 let vyrůstala v úplné rodině, po rozvodu zůstala s matkou, vztah s otcem ochabl. Hovoří o své neustálé tendenci se zamilovávat, což prezentuje později jako úchylku, která jí komplikovala monogamní vztahy. O polyamory se dozvěděla od

známého a vypráví o příjemných pocitech při zjištění, že „není sama“ s tendencí zamilovávat se do více osob současně a že byl tento vztahový model pro ni řešením její situace. Oproti Ericce (bývalá přítelkyně) či Martinovi dává důraz na hierarchickou polyamory a tvrdí, že primární partneři by pro sebe měli leccos obětovat. Primární partner například musí souhlasit s Klářinou volbou dalšího potenciálního partnera. Proto hovoří o oslabení vztahů s Martinem a Erikou z důvodu odlišného přístupu k polyamory. Je pro ni v polyamorním vztahu důležitá vidina společné budoucnosti a míry investice za vztah bojovat, aby dlouhodobě vydržel. Ve své biografii dává důraz na svou potřebu partnerských majetnických vztahů ve smyslu přizpůsobit se svému partnerovi a naopak.

Respondentka č. 6 Marie, studentka, vyrůstala v úplně evangelické rodině, a je členkou Českobratrské evangelické církve, jejíž vliv významně vykresluje i ve své biografii na její partnerské vztahy a manželství. Vztahy s rodinou hodnotí jako dobré bez negativních zkušeností. Prezentuje se jako bisexuálka a v biografii nejjobsáhleji věnuje pozornost svému současnému vztahu a přechodu k polyamory. Vypráví o svých prvních vztazích, a o svém předešlém manželství a zpětně si uvědomuje silné působení farního sboru na její rozhodování. Manželství popisuje jako psychicky náročné období. Její manžel byl v konzervativní církvi a Marie nebyla šťastná. Brzy po svatbě se spolu rozvedli, což zpětně reflektuje jako „přelámání pouta totální poslušnosti vůči církvi“. Zkušenost s klasickým manželstvím vykresluje jako jeden z důvodů současného polyamorního vztahu. Následně se zamilovala do svých současných partnerů Ondřeje a Jakuba. Ondřej byl tehdy její psychoterapeut, kterého navštěvovala po rozvodu. Po náročném vyjednávání mezi nimi se dohodli pro polyamorní vztah. Polyamory Marie popisuje jako vztahový model převyšující majetnický poměr a vlastnění partnera a je pro ni výhodou, že se v tomto vztahu na své partnery tolik neupíná. V biografii zmiňuje jako nevýhodu polyamory tlak a nepochopení ze stran okolí.

Nejstarší respondent z druhé polykuly, **respondent č. 7 Ondřej**, svou biografii konstruoval převážně na své vztahové historii. Popisuje své zkušenosti a trápení se

vztahy, identifikuje se jako gay, ale milostné vztahy měl i s ženami. Přiznává se k nemonogamnímu vztahu s dvěma ženami zároveň před polyamorním vztahem. Dramaticky popisuje první homosexuální vztah, který ho přivedl k psychickým problémům. Pochází z katolické rodiny, svou současnou duchovní cestu prezentuje jako necírkevní křesťanství. Ve své biografii reflektuje vliv rodiny na jeho vývoj, vyrůstal do šesti let v Dalmácii, protože jeho otec je Chorvat, poté se odstěhovali do Prahy. Hovoří hlavně o matce, ze které vnímá určité nepřijetí kvůli své sexuální orientaci, s otcem nemluví. Polyamory popisuje jako vztahový model, který mu naprosto vyhovuje a ve kterém vnímá více lásky. Momentálně je v polykule se svými partnery Marií (respondentka č. 8) a Jakubem, výrazně mladšími (o 14 a o 12 let), kteří mají i spolu partnerský vztah a oba jsou evangelíci. Sdílejí společnou domácnost a Ondřej o nich hovoří jako o své rodině. V biografii vysvětluje své vnímání polyamorního vztahu, jeho hodnot a kvalit, především spojení intimity a svobody, posouvání osobnostních hranic a možnosti se rychleji rozvíjet vlivem dvou vztahů zároveň. Ondřej je známý básník a psychoterapeut, biografie je plná sebereflexe a barvitého vyjadřování.

Respondentka č. 8 Nikol je součástí třetí polykuly a je specifická tím, že se nachází v polyamorním vztahu se svým manželem, se kterým má jednoho potomka. Momentálně je na mateřské dovolené, jako vystudovaná bioložka jinak pracuje v biotechnologické firmě. V době rozhovoru žila se svou dcerou, manželem a jeho další partnerkou a dětmi z prvního manželství. Nikol vyrůstala bez otce, který zemřel, když byla ještě malá, vztah s matkou i sestrou popisuje jako harmonický. Vypráví především o svém vztahu se svým současným manželem, se kterým je od svých osmnácti let. Nejdříve svůj vztah otevřeli do nemonogamie, ve které měli povoleno mít další partnery, o který se ale mezi sebou nebavili. Později Nikol narazila na internetu na pojem polyamory a navrhla jej manželovi. Samotný přechod k polyamory Nikol popisuje jako náročnou cestu, ve které se museli učit komunikovat na jiné úrovni, pracovat s žárlivostí a nejistotou. Hovoří o své schopnosti milovat víc lidí zároveň, což ji polyamory umožňuje, současně však chce udržovat a rozvíjet vztah s manželem, se

kterým plánuje do budoucna další děti. Ve své biografii se zaměřuje jak na negativní tak pozitivní aspekty polyamory, ale v zásadě je v tomto vztahovém uspořádání spokojená.

Příloha č. 2: Biografický rozhovor s respondentkou č. 8 Nikol

Výzkumník: Michaela Svobodová
respondent č. 8 (polykula č. 3) Nikol

Já: Takže respondent číslo osm, Nikol. Moje první otázka zní, jestli bys mi mohla vyprávět svou biografii, životní příběh od dětství až po nějakou polyamorní současnost a plánovanou budoucnost. A můžeme začít teda tím dětstvím, tam bych tě navedla, kolikačlenná byla tvoje rodina, v jakém prostředí jsi vyrůstala, jaký byl vztah s mamkou, tatškou, pak postupně, jaké byly první milostné vztahy.

Nikol: Tak členitost rodin kolísala mezi dvěma až pěti. Když mi byli tři, tak mi umřel táta, tudíž my už jsme nebyli ve třech, když umřel, ale byly jsme s mamkou samy. A mamka se potom odstěhovala za rodičema a zhruba v té době poznala otce mé sestry. Tudíž jsme byli zase tři, pak se narodila ségra, byli jsme čtyři. Pak se otec mé sestry od nás odtrhl, byly jsme tři a pak mamka měla přítele, který měl syna, takže nás bylo pět.

Já: A jaké byly vztahy, prostředí?

Nikol: Asi normální bych řekla, se sestrou mám třeba, co nebydlíme spolu, výborný vztahy. Tehdy jsme bydlely spolu, tak jsme se hádaly, jak asi prostě normálně dvě ségry. S mamkou docela jo, mamku mám ráda, měla jsem vždycky ráda, ona mě taky. Její láskou jsem si byla vždycky jistá. To jako, na to, jak to měla mamka v životě těžký, tak si myslím, že ta péče o děti, do toho se hodně položila, bylo to jako, zvláštní je, že o to víc jí taky obdivuju. Určitě pro mě byl významný sestry otec, protože svého vlastního tátu si nepamatuju, ale pamatuju si tátu mé sestry, to mi bylo nějakých pět let plus mínus, čtyři pět a víc let, takže ten člověk pro mě v životě hrál velkou roli, dosud jsme spolu v kontaktu, docela aktivním, koneckonců manžel je z jeho rodiny, takže, spolu jsou ty rodin provázaný i takhle skrz nás. A přemýšlím, co ještě. To by mohlo zapadnout, takovou velkou jistotou pro mě v dětství byli babička a dědeček, takže oni jsou spolu už strašně let, mají zlatou svatbu dávno za sebou, mají nádherný vztah jo, pořád se vodí za ruku, pořád spolu mluví něžně, babička o dědu stará, dědeček se stará o babičku, babička mu vaří, dědeček jí opravuje věci, co jsou potřeba opravit, vozí ji třeba k doktoru, jo je to nádherný vztah, strašně se mi to líbí, jsem v jejich společnosti hrozně ráda a v dětství jsem byla víc s nima, než s mamkou, protože mamka musela pracovat, aby nás uživila. Takže mě možná víc vychovali jako babi a děda jako takovej ten vzor pro mě jsou spíš babička a dědeček než mamka jako rodič.

Já: A oni žijou v klasickém vztahu?

Nikol: Oni žijou v klasickém vztahu, mamka taky zatím vždycky žila v klasických normálních vztazích a nemyslím, že by to chtěla měnit. Ani nevím, jestli by vůbec měla povědomí o tom, že nějaké netradiční vztahy jsou pro naši rodinu možné. (smích)

Já: A jak vypadaly první lásky, milostný vztahy.

Nikol: Tak lásky, ve školce jsem poznala Tomáška (smích), to byla první pusa, ale takový ty trochu vážnější dětství lásky začaly někdy okolo 13 let, kdy jsme se jako i vodili za ruce a chodili jsme spolu, jeden se ptal druhého, budeš se mnou chodit a tak. První velká láska, taková ta dospělá, tak ta přišla v šestnácti, to byl klasický vztah a pak jsem měla ještě jednoho nebo dva partnery, ale to nebyli žádný vztahy na delší dobu, to vždycky skončilo velice brzy potom, co to začalo. Což neznamená, že by to bylo o to míň bolestivý a s manželem jsme od mých 18 let.

Já: A to je kolik let?

Nikol: To je, mě bylo nedávno 30, takže 12.

Já: A ty předchozí, kdy bys k tomu měla něco říct?

Nikol: Předchozí vztahy, ta první velká láska trvala něco přes rok, asi rok a čtvrt, rok a půl a to byl klasický vztah, kdy se řešily takový ty normální věci mladých lidí včetně žárlivosti, chodili jsme spolu na dálku, já jsem bydlela na Šumavě, on bydlel v Plzni, takže jsme se vídali o víkendech, psali jsme si smsky, tehdy začínaly frčet mobily, takže to bylo dobrý.

Já: A s tou žárlivostí, jak si jí vnímala tenkrát?

Nikol: Standardně, když jsme byli ve společnosti jeho známých a on tam měl nějaký bližší kontakt s jeho kamarádkou, kterou já jsem neznala, tak mi to vadilo, tehdy jsem to ještě nedokázala definovat, co mi na tom proč vadí, jestli je to nějaká nejistota, ohrožení nebo co se vlastně děje, byl tam jenom ten pocit, že se mi něco nelíbí plus z jeho strany to bylo obdobný, když jsem mu omylem napsala sms, kterou jsem posílala jakoby kamarádovi, tak zase jemu se to nelíbilo, přestože v tý sms nebylo nic závažného kromě něžnějšího oslovení, o kterém on nevěděl, že je prostě pro nás normální.

Já: No a jak bys to reflektovala dnes, co ti tam vadilo na té žárlivosti?

Nikol: z jeho strany určitě ohrožení nejistota a z mé strany taky taková ta nejistota, protože jsem měla za to, že vztahy fungují jen výměnnou technikou, že prostě když člověk je s někým, zalíbí se mu někdo jiný, tak je nutný ho vyměnit, jo takže jsem si ani nedokázala představit, že by to mohlo fungovat způsobem rozšíření toho vztahu.

Já: No a jak jste se seznámili s manželem?

Nikol: My jsme se s manželem seznámili, když mi byli čtyři. A úplně si to nepamatuju, takže tuhle otázku nejsem schopná zodpovědět. Ale zajiskřilo to, když jsme byli na společné rodinné dovolené, když mi bylo sedmnáct a něco, tak to zajiskřilo, pak jsme si psali jako smsky, dopisy, tehdy možná ještě ne, emaily, to tehdy taky začínalo, psaní emailů, byli jsme si čím dál bližší přes tady tu virtuální komunikaci a potom před Vánocema za náma spolu s jeho sestrou přijeli na návštěvu no a tam jsme se do sebe už jako natvrdo zabouchnuli a od té doby jsme spolu chodili.

Já: A jaké byly začátky, jak to vypadalo, ten vztah.

Nikol: Tak první rok a půl jsme spolu chodili na dálku a byla to pořádná dálka, nějakých 300 kilometrů, takže jsme se viděli na živo tak jednou za měsíc, případně když měl manžel zkouškový, tak u nás byl na delší dobu nebo když já jsem měla na gymplu prázdniny, tak já jsem jela sem za ním. A zhruba, když mi bylo devatenáct let, ještě někdy v té době, když jsme spolu chodili na dálku, tak se datuje začátek určitýho otevření vztahu, ne do polyamory, ale do nemonogamie.

Já: Co to znamená?

Nikol: Já jsem tehdy normálně dávala vědět, že prostě jakoby mám přítele a kamarádka se mě jednou zeptala, jestli nemám strach, že mě manžel podvádí, teda manžel, tehdy přítel, že mě přítel podvádí, když prostě ho nemůžu kontrolovat a nevím, co dělá, když jsme prostě měsíc bez sebe. Tak jsem se nad tím zamyslela a zjistila jsem, že by mi to vlastně vůbec nevadilo, protože jsem v tom vztahu měla takovou jako jistotu, že opravdu chceme být spolu, takže by bylo v pořádku, že to není nic, co by mě ohrožovalo. No tak když jsem tohle o sobě zjistila, tak jsem potom jako manželovi, tehdy příteli, ta terminologie mi dneska bude dělat problém. Tak jsem mu to řekla, na co jsem přišla. A překvapilo mě, že on to chápal, bylo to něco, nad čím se musel zamyslet, protože nad tím taky nikdy nepřemýšlel, ale nakonec jako zjistil, že s tím názorem souzní. Takže jsme potom měli dlouho domluveno, že je možné být v modelu neptat se, neříkat, nevím, jak se přesně označuje, jo že možný mít nějaké další partnery, ale prostě dokud spolu budeme chtít být, tak spolu budeme, že není důvod se tím cítit nějak ohrožený.

Já: A to znamená, že on ti dává to samé, tu možnost?

Nikol: Ano, bylo to oboustranný.

Já: Nebavili jste se o tom teda, tam fungovalo to nemluvit, nebavit se o tom, co to znamená?

Nikol: Znamenalo to, že se člověk se musí člověk chovat vůči tomu druhému tak, aby ten druhý zůstal zdravotně v pořádku, to je samozřejmě podmínka, já bych jí snad ani nezmiňovala, ale pro jistotu a potom taky nesmí nic poznat ten druhej, ten parter, aby na

něj nebylo najednou míň času nebo aby nebyl odstrkovaněj do pozadí, prostě aby se nestávaly věci, který by se mu nelíbily a potom taky, aby nic nepoznalo okolí, tehdy nás to hodně strašilo, protože jsme se reakce okolí hodně obávali, nechtěli jsme být v pozici, kdy prostě vysvětlujeme rodině, známým, co a jak máme a že to, že manžela zahlídli líbat se někde s někým jiným, že to je v pořádku, jenom jsem to nechtěla vědět.

Já: No a jak to dospělo až do téhle fáze? Jakej byl ten přechod?

Nikol: To byla postupná záležitost iniciovaná z mé strany. Já jsem k tomu došla četbou Heinlein, jestli ti ten autor něco říká, Robert Heinlein, jeden z mých naprosto nejoblíbenějších a on má v některých svých knížkách velice zajímavě vykreslený vztahy a čím víc knížek jsem od něj přečetla, tak jsem přemýšlela i o tomto a zjistila jsem, že právě v takovéhle typu vztahu bych chtěla někdy žít, že takovýchle typy vztahů by mi naprosto vyhovovaly ve všech směrech, ale vůbec jsem si nedokázala představit, že by to šlo převést do praxe, říkala jsem si, jo tak třeba za nějakých pět set let kdybych se narodila, tak už to třeba bude normální a bude to možný, dneska holt musím žít v tom neptat se neříkat a jinak to prostě nejde no a potom jednou, je to dneska asi tři až čtyři roky zpátky, tak jsem náhodou při studiu něčeho úplně jinýho dostala na wikipedii k heslu polyamory a přečetla jsem si to a chvíli jsem seděla u počítače jako opařená, protože to bylo ono a najednou jsem začala vidět cesty, že by to opravdu možná šlo realizovat i v mém normálním životě, byla jsem z toho hrozně překvapená, několik týdnů jsem to intenzivně studovala a potom jsem manželovi řekla, že asi jsem polyamory pozitivní, tehdy jsem to formulovala jinak, ale ve zkratce jde o toto. Bylo to pro nás hodně komplikovaný období, protože já jsem tehdy měla partnera a dělalo mi jakoby problémy se vyrovnat s tím, že mám partnera, kterýho už nechci tajit, ale bála jsem se zároveň manželovi říct, že došlo k nějaký změně, protože jsem prostě měla strach, že by to nezvládnul, že by to neskousnul, že už by mě nechtěl no až teprve ve chvíli, kdy jsem si udělala pořádek v tom, že pokud by mě nechtěl s tím, že tyhle vztahy jsou pro mě možný a že prostě dokážu a chci milovat víc lidí zároveň, byť bez nutnosti praktikování toho polyamory, tak že by to bylo v pořádku jo, že bych prostě nechtěla, abychom se rozešli a nebyli bychom spolu a bylo by to pro oba lepší. Ale než jsem k tomu došla, tak to bylo bolestivý i pro manžela, protože ten samozřejmě cítil, že se něco děje, nevěděl co, cítil se ohrožený, protože si myslel, že je to kvůli tomu tehdejšímu vztahu s tím dalším partnerem a než jsme si to vysvětlili, tak to bylo náročných pár měsíců.

Já: A potom jste se domluvili jak?

Nikol: My jsme se domlouvali průběžně, museli jsme jít cestou, kterou jsme si vůbec neuměli představit, takže jsme koukli na polyamory eleferno.cz, co napsala Fronéma, tam jsme čerpali nějakou inspiraci, museli jsme se naučit spolu komunikovat na úplně jiný úrovni.

Já: Co to znamená?

Nikol: To neptat se neříkat bylo velice pohodlný v tom, že i když má člověk nějaký podezření, tak se prostě neptá a říká si, dokud do toho nebudu šťourat, všechno bude v pohodě a tady jsme najednou šťourat museli začít a museli jsme se začít ptát nejen jeden druhýho, ale i sami sebe na otázky, který pro nás třeba byli velice nepřijemný.

Já: Napadne tě nějaká?

Nikol: Třeba počet partnerů, se kterými jsme jeden nebo druhý do doby otevření vztahů byli. Co si, nebo jaký názor máme na to, pokud se ten druhý bude s někým jiným třeba líbat jo, co nám na tom vadí, nevadí, jestli se tam odehrávají nějaký ty pocity nejistoty a jak to řešit. Jestli jsme spolu dost, nejsme spolu dost, bylo toho fakt hodně no. Vůbec jak pracovat s tou nejistotou, jak pracovat se žárlivostí.

Já: A hledáte tyhle cesty?

Nikol: Neustále, neustále.

Já: A jak s tím pracujete teď, s tou žárlivostí? Co se změnilo od toho prvního vnímání.

Nikol: U manžela nejsem si jistá, protože aktuálně další partnera než manžela nemám, ale obecně manžel potřebuje, aby věděl dopředu, že kdybych za ním dneska přišla a řekla mu, hele před týdnem jsem se vyspala s jedním týpkem a budeme spolu mít vztah tak by to nezvládnul dobře jo, mnohem lepší cesta pro něj je říct mu, dneska jsem si na facebooku psala s jedním člověkem. Za týden, když by se něco odehrálo, tak mu řeknu, v emailu mi řekl o rande, asi mám chuť na něj jít, co si o tom myslíš? A takhle jakoby postupně říkat mu o tom, co se aktuálně děje, aby to pro něj prostě nebyla pecka, ale věděl, co se odehrává ve mně a mohl přemýšlet o tom, co se odehrává v něm. No a co se týká mé žárlivosti, pokud jsem si ve vztahu jistá, což jsem, tak nežárlím. Pro mě má žárlivost indikátor toho, že je něco špatně, že je potřeba něco vyřešit, takže u jednoho z mých bývalých partnerů, když on si našel další partnerku, tak to pro mě bylo v období, kdy ten vztah s tím partnerem nebyl v pořádku a potřebovalo se tam něco odehrát, v tu chvíli jsem si zažila takovou tu klasickou žárlivost, což jsem do té doby příliš neznala. Ale bylo to způsobené tím, že to přivedení nového člověka do vztahu bylo v nevhodnou chvíli a špatně jsme uchopili, já jsem tehdy to neodhadla, nevěděla jsem, že mám říct dost, teď prostě není vhodná doba, nejdřív pojďme spravit náš vztah a potom můžeme někoho přibrat, ale snažili jsme se toho člověka vtěsnat do našeho tehdy neideálně fungujícího vztahu, potom došlo k tomu, že s tím partnerem jsme prostě od sebe odešli, byť se třeba dneska zda, že se znovu zase dáme dohromady, tak ale to přerušení tam bylo, je.

Já: Když se teda vrátíme k tomu přechodu z toho monogamního, nebo vy jste měli trošku jinej ten nemonogamní vztah k tomu polyamornímu, tak co bylo nejtěžší změnit? S čím ses musela potýkat, něco jsi mi už řekla, ale kdyby tě ještě něco napadla nějaká souvislost? Co bylo třeba jednodušší? A co bylo naopak těžší?

Nikol: hodně těžký pro mě bylo změnit přístup v rozhodování o věcech, které by se týkaly i manžela. Dokud to byl ten model neptat se neříkat, tak byla veškerá zodpovědnost a veškeré rozhodování jenom na mě, já jsem se rozhodovala, s tímto člověkem si teď začnu, nezačnu, s tímto člověkem teď pojedu tam a tam nebo nepojedu. Něco se odehraje, něco se neodehraje. Tohle se muselo změnit, postupně jsme přišli na to, že manžel potřebuje být průběžně informovaný, bylo pro mě a možná, že dosud je pro mě problém tu průběžnou informovanost udržovat, že já třeba učiním nějaký rozhodnutí, že s partnerem, ty jo, teď mě nic nenapadá, například půjdeme na večeři jo. To je zrovna takovej blbej příklad, abych zrovna řekla. Jo že si třeba s partnerem uspořádám takovou naši malou svatbu a manželovi jsem to jakoby oznámila, místo abych se vyptávala, co si o tom myslí, jestli je to pro něj v pořádku, jak by to potřeboval pojmut jo, takže jsem mu prostě oznámila, že tehdy a tehdy si uděláme jako takovou malou svatbu v uvozovkách. Dneska už bych to řešila jinak, ale tehdy to takhle jako by bylo, a na tom je vidět, že tohle to pro mě bylo a je těžký, že prostě taková ta cesta od promyšlení k rozhodnutí a oznámení dřív byla na mě a já jsem musela do toho se naučit včlenit i toho manžela. Že prostě on to potřebuje a já to vlastně potřebuju taky. Plus tam hraje roli i obava z manželových reakcí, jak řešit ty problémy, protože si nejsem jistá, jestli to budu umět. Typicky když je člověk zamilovanej, tak prostě chce všechno hned a rovnou a pluje a na tý vlně endorfinů, tak se to těžko kočíruje. Tak v týchle fázi, když člověk je a ví že třeba, já bych strašně chtěla jít s tím partnerem na tu večeři, mě furt napadá večeře, už jsem na ní strašně dlouho nebyla kvůli malý (smích), já bych strašně chtěla na večeři, ale nevím, co manžel na to bude říkat, jestli mu to nebude vadit, tak jsem měla tendenci kvůli těmhle strachům tu komunikaci odsouvat až to většinou dospělo do bodu, kdy prostě jsem to musela vychrlit na manžela všechno najednou, což prostě bylo pro něj špatně no, takže strach z komunikace nebo něco takovýho.

Já: Takže ta komunikace je taková intenzivnější.

Nikol: Rozhodně, mnohem.

Já: A napadá tě ještě něco, co bylo těžké změnit i co se týká nějakých pravidel, jestli máte určitá nějaká pravidla, kterými se řídíte, kterými se řídí ten váš polyamorní vztah?

Nikol: No současný polyamorní vztah, to znamená vztah manžela, Lenky a mě, tak pravidla má, zkusím nějaký vysolit z hlavy. Například máme vytvořený pravidlo, že večery fungují tak, že když se uspí děti, tak manžel se mnou buď má nějakou chvíli, nebo mě prostě vyloženě uspává, že prostě usínáme spolu a potom ode mě manžel odchází a je zase s Lenkou, abych si ho užila nějakým způsobem v soukromí. Abychom nechali zase ten náš intimní vztah usnout.

Já: A jenom, jestli bys mi mohla popsat tu vaši situaci teď, jak žijete.

Nikol: Jo takže aktuální situaci, která se bude brzy měnit, ale věnujme se třeba tomu aktuálnímu. Manžel má mě a Lenku, Lenka má dvě děti, my máme s manželem maličkou.

Manžel pendluje mezi naší postelí a mezi postelí, která je v tom vedlejším pokoji. Když Lenka nemá doma staršího syna nebo obě děti, tak manžel spí u ní, když tady děti jsou, tak manžel spí tady, vychází to zhruba půl napůl. Možná je to lehce v můj prospěch, protože myslím si, že ty výměny dětí jsou 60 procent u Lenky a 40 procent u jejího manžela s tím, že když jsou děti Lenky, tak občas spávají někde jinde, tak je prostě zhruba půl na půl. Jinak vyloženě žádná pravidla jako nemáme. Mamá dvakrát týdně domluvený povídací večer, kterej se nám ne vždycky daří realizovat.

Já: O čem si tam povídáte?

Nikol: O různých zádrhel, že se tehdy stalo to a to a působilo to na někoho tak a tak nebo člověk má problém s tím, tak jestli se s tím dá něco dělat a vymýšlejí se jiný řešení.

Já: A jak to plánujete do budoucna? Jsi říkala, že.

Nikol: To je teďka hodně obtížná situace, protože já budu samozřejmě pořád bydlet tady. Lenka se hlavně z formálních důvodů potřebuje odstěhovat jinam, odsud. Bude mít trvalé bydliště sebe a dětí někde jinde. Takže se tam bude stěhovat, je to sice odsud pár kilometrů, ale to fungování nás jako velkého celku to určitým způsobem změní. Nechci říkat rovnou k horšímu, ale prostě bude to rozhodně jiný. Všichni se toho určitým způsobem obáváme, protože něco, co funguje teď, tak si neumím představit, jak by mohlo fungovat za těch jiných podmínek. Příklad ty společné večery. Teď jsme tady večer pohromadě, potom je manžel chvíli se mnou, potom chvíli s Lenkou a spí buď tady nebo tam. Tak fungovat na tu vzdálenost několika kilometrů je dost obtížný.

Já: takže tuto situaci považuješ za snazší?

Nikol: Z toho hlediska určitě jo. Z hlediska fungování nás tří, nejsem si jistá, protože teď bych asi mluvila hodně za Lenku. Lenka v současném uspořádání není spokojená, tady. Nejsem si jistá, proč. Tímto směrem vážně komunikace, protože Lenka řeší spoustu různých věcí. Řeší manžela, řeší rozvod, řeší to nové bydlení, řeší nějaký svoje rodinné věci plus spoustu svých strachů, strach z odmítnutí, nechtěnosti. Má toho prostě strašně moc. Jo a je taková psychicky rozsypaná. Takže se to odráží na tý komunikaci.

Já: A jaký vy dvě spolu máte vztah?

Nikol: Kamarádky. Já jsem ráda, že tu je. Mně to vyhovuje, mám jí tady ráda, ale asi nejsem schopná kvůli té vážnoucí komunikaci prostě odhadovat, co by potřebovala, případně to realizovat.

Já: A napadnou tě ještě nějaká pravidla? To může být úplně cokoliv.

Nikol: Určitě takový jako triviální naprosto základní je ten zdravotní stav. Že s navázáním nového vztahu je potřeba naprosto zohledňovat i zdravotní stav ostatních.

Protože by strašně snadno mohlo dojít k tomu, že nějaká pohlavně přenosná choroba, bychom měli hned všichni. A nejedná se jenom o nás, ale prostě i o děti. Když malou kojím, tak různý ty odpornosti můžou přicházet mateřským mlíkem a to prostě si nikdo nelajzne. To znamená, že když bych třeba teď chtěla otevřít vztah s dalším partnerem, tak je samozřejmostí, že ten partner jde na testy pohlavních chorob. A podobnou zodpovědnost k sexuálnímu chování standardně očekáváme od každého z nás.

Já: A co považuješ za výhody polyamorního vztahu? Co naopak můžeš nazvat nevýhodou?

Nikol: Nevýhoda, je to náročný na komunikaci. Ve chvíli, kdy člověk se nechce v komunikaci zdokonalovat, nechce nic řešit, tak není rozhodně cesta pro něj. Na tý komunikaci to stojí a dost často i padá. Myslím, že ve chvíli, kdy člověk je ochoten komunikovat, tak potom se to dá udělat hodně, potom se dá pracovat třeba i s tou žárlivostí, která na první pohled působí jako nepřekonatelný problém pro většinu lidí. No a výhoda polyamory, je to mnohem víc lásky, mnohem víc radosti a i mnohem míň trápení jo. Přináší to jiný starosti, než klasickým monogamní vztah, ale zase je těch lidí na to víc, takže bych řekla, že to má i tuhle výhodu. Má to i praktický výhody, že o domácnost se tady prostě s Lenkou staráme současně. Ona třeba uklidila kuchyň, zatímco já jsem uklízela obývací. Až bude malá větší, tak si dovedu představit i to, že bych jí Lenkou nechala hlídat, a až to budu umět víc s jejíma dětma, tak si dovedu představit, že bych zas hlídala ty děti já jí. Už jsem to párkrát udělala, ne teda nikdy na dlouho, ale pár hodin zvládnou.

Já: Ještě něco tě napadá k tomu? Třeba k těm nevýhodám?

Nikol: Nevýhody. Člověk se musí hodně dívat sám do sebe a je potřeba řešit si svoje vlastní strachy, když má člověk strach z odmítnutí, tak nejde to odbouchnout, jako nebudu řešit. Musí se s tím popasovat, protože k tomu prostě může docházet, k takovým situacím a je potřeba na tom pracovat no, je to takový míň pohodlný řeknu, z tohoto hlediska.

Já: Jaká byla reakce blízkého okolí, když jste začali mít polyamorní vztah? Jak reagovala rodina a tak. Jak ses s tím potýkala?

Nikol: Tak co se týká rodiny, tak tam je to zatím buď nevědomost anebo taková ta ignorace řekněme, ve smyslu radši o tom nepřemýšlet, než abych zjistila, že je to nějak jinak, než standardně, abych to náhodou nemusela přijmout. (smích)

Já: To znamená, že jsi jim to řekla, jak?

Nikol: My jsme se dohodli, že to nebudeme oznamovat. Jakože bychom přišli a řekli, maminko, tatínku, jsme trojka. Ale dohodli jsme se, že budeme prostě vystupovat a chovat se, jako se chováme v soukromí, to znamená, že manžel může držet za ruku jak mě, tak Lenku. Manžel může dát pusu jak mě, tak Hance. Stejný chování doma a stejný

chování navenek. Myslím si, že někteří členové rodiny to prostě přehlížejí, protože to buď považují za naši soukromou věc, nebo za něco, co nechtějí řešit nebo nemají potřebu řešit a někteří členové naší rodiny si na to zvykají, typicky třeba moje maminka, tak když jsme byli u nás doma na návštěvě ve třech, zatím poprvé jednou a možná naposled, tak byla taková překvapená, že chceme spát všichni v jedné místnosti. My jsme spaly s Lenkou vedle sebe na dvouposteli, manžel spal tehdy na zemi na matraci, ale pro mamku moji bylo obtížně zkousnutelný, že Lenka nepůjde spát někam jinak, když my jsme prostě manželé. Tak jsem jí musela několikrát denně opakovat, že nám to opravdu takhle vyhovuje, že prostě chceme být spolu, že chceme být spolu v té jedné místnosti a opravdu to tak chceme a opravdu Michal bude spát na zemi jo. (smích)

Já: A co pro tebe znamená ten sňatek? Protože ten klasický model toho manželství je trochu odlišný, jaké to bylo konfrontovat se s tím?

Nikol: Je odlišný. Dopředu jsme s manželem věděli a řekli si, že pojem věrnost pro nás neznámá nezasunout s někým jiným, ale věrnost pro nás znamená, že spolu chceme jít dál životní cestou, takže my jsme měli církevní sňatek, ale nebrali jsme to tak, jakože partnerská citová nebo tělesná exkluzivita je toho součástí. Naopak čím víc lásky, tím líp.

Já: Takže, protože ta exkluzivita zaručuje nějakou stabilitu v tom vztahu, co pro tebe znamená stabilita v tom vztahu?

Nikol: Záleží na komunikaci. Ve chvíli, kdy prostě od manžela dostávám signály, ať už slovní nebo mimoslovní, že o mě má zájem ať už jako o ženu, o manželku, o partnerku, o matku dítěte, tak jsem v pohodě, je to tak pro mě v pořádku. Ve chvíli, kdy bych ty signály takový nedostávala, kdyby mi řekl, že konec, no tak by byl konec, jo ale to nepředpokládám, že bychom se k tomu dobrali nějak jako ze dne na den, to si neumím představit, jak by k tomu mohlo dojít, protože ta komunikace o vztahu mezi náma probíhá a budujeme to neustále.

Já: A jakými reakcemi se potýkáš dnes ohledně lidí v okolí, se kterými se stýkáš, jak na to reagují, když jim řekneš, že žiješ polyamorním způsobem?

Nikol: Tak nejsnazší je to u přátel a známých, ty to většinou s údivem, někdy s nadšeným údivem přijímají, prostě to berou jakou součást nás. S rodinou je to, jak jsem říkala, to byl popis aktuálního stavu. Jiná skupina mě upřímně moc nenapadá teda.

Já: S jinými reakcemi ses nepotýkala?

Nikol: Potkala jsem s virtuálními reakcemi jiného druhu, odmítavými, ale to byli nějaký internetový diskuze pod nějakými články nebo na nějakých komunitních serverech. Naživo zatím jenom pozitivní plus ta rodina.

Já: S jakými potížemi či neshodami ses potýkala v polyamorním vztahu, který s tím jako přímo souvisí, něco jsi teda říkala v té komunikaci, že je to složitější.

Nikol: Ta komunikace určitě na prvním místě. Co se týká bývalého mého dalšího vztahu, tak tam to bylo spojený s tím přechodem z té nemonogamie k polyamory, to už jsem možná trochu popisovala, že tam byla z manželovy strany ta nejistota, plus musela jsem naučit skloubit ty dva vztahy, zvláště časově. No a v současném stavu je to určitě to časový hledisko, protože manžel se prostě nemůže rozkrájet, je to jeden člověk a den má 24 hodin. Ale snažíme se vytvářet nějaký jiný cesty, nějaký společný akce, to, že jsme tady společně. A já se potřebuju chvíli zamyslet. Když povídám, tak úplně nepřemejšším. Hodně řešíme ty děti, respektive dítě. Momentálně to funguje tak, že manžel dokáže, umí, pomáhá teď jak mě s malou, tak s Lenkou jejíma klukama, ve chvíli, kdy se Lenka odstěhuje o těch pár kilometrů dál, tak to bude zas úplně jiná situace, protože Lenka na ty děti nechce být sama, což chápu, ale zároveň nechci být já sama s malou. Takže hledáme jiný cesty, že já nevím, si sem pozvu nějakou kamarádku nebo s nějakou někam vyrazíme do nějakého mateřského centra a takhle jo, ale určitě je to věc, kterou je potřeba řešit. Plus další věc mě napadá. Někáký prostor pro společné, nebo ne společné, pro párové aktivity. Abychom nebyli ve třech, ale abychom měli prostor pro budování vztahů, mě a manžela, Lenky a manžela. Je to komplikovaný právě tou malou, že já jsem tady celý dny, Lenka taky tady buď má děti, nebo jsem tady já a s manželem máme třeba domluveno, že spolu nebudeme spát, když tady bude Lenka doma. Takže my spolu spíme, myšleno jako sex, ne jako přespání, když Lenka není doma. Oni to mají, předpokládám, asi taky tak nebo se dokážou milovat asi fakt potichu. (smích)

Já: A to ti nevadí?

Nikol: Nevadí. Zatím mě to nikdy neprobudilo. (smích) Jenom vím, že já bych to nedokázala, tak proto potřebuju, aby byla pryč.

Já: Tady mám otázku, plánujete děti, tady vedle mě leží malá.

Nikol: Ano, plánujeme další dítě, mně se to strašně líbí.

Já: Takže nevnímáš jako polyamory jako nevhodné prostředí pro děti.

Nikol: Je potřeba, aby v tom děti měly jasno, aby nebyly zmatený.

Já: Co to znamená?

Nikol: Měla jsem obavu, nevím, na kolik podloženou, protože neznám nikoho dalšího, kdo by vychovával děti v polyamory vztahu, aby děti třeba nebyly zmatený, kdo je vlastně maminka nebo kdo je vlastně tatínek a co tady dělá ten strejda, jak to, že strejda spí s maminkou. Jo, nevím, co dalšího se může v té dětský hlavičce odehrávat, to znamená, že je potřeba komunikovat i s těma dětma, protože když se zeptají, tak to nezahrát do autu, ale v rámci jejich psychických možností jim to sdělit tak, aby to pobraly a pořád se cítily jistě. Že to prostředí je pro ně bezpečný a že jsou milovaný. Takže nějakým takovým způsobem to asi musí fungovat no. Jinak polyamory prostředí

jako překážku pro děti nevidím.

Já: A jak to vnímáš naopak, to polyamorní prostředí a děti?

Nikol: Dobrý. Nevidím tam důvod, proč by mělo být horší nebo lepší než klasický vztah monogamní. Prostě je jiný.

Já: Existuje nevěra v polyamorním vztahu? Co si pod tím představíš?

Nikol: Podle mě jo. A představím si pod tím skutek, který proběhl bez souhlasu toho druhého.

Já: Můžeš to nějak upřesnit?

Nikol: Například vím, že manžel by se necítil dobře, kdybych se dneska vyspala, já nevím, s někým, koho tady potkám. Takže kdybych to udělala, byla by to z mého pohledu nevěra. Protože by tam nedošlo k tomu, že ok by řekl ok, v pořádku, pojďme do toho, zkusme to. Nebo kdybych. Co by tam manžel nechtěl, abych udělala (smích). A co bych udělala. Kdyby třeba manželovi vadilo, já nevím, na internetu eroticky píšu s někým a já bych to dělala, byť bych věděla, že on by s tím nebyl srozuměn, tak bych to považovala za nevěru.

Já: A i z jeho strany? I když by to bylo opačně?

Nikol: Ano, když by manžel zas dělal něco, co by věděl, že nechci já, tak bych to taky považovala za nevěru.

Já: Mám ještě otázku na žárlivost, už jsme se k tomu nějak vracely, tak já jí jen zmíním. Jak se vypořádáváš s žárlivostí tedy teď v porovnání v tom předchozím nepolyamorním vztahu, jak jsi měla, jak je to tedy jiné?

Nikol: V tom nemonogamním vztahu tak ta žárlivost byla konejšena tím neptat se neříkat, to znamená, že pokud dostávám signály o tom, že jsem chtěná, že se mnou partner chce být, tak i kdybych zaznamenala známky něčeho, tak prostě jsem s tím v pořádku a nebudu žárlit. Ve chvíli, kdy bych se cítila ohrožená, tak žárlit začnu a třeba se začnu pít. Dneska, když jakoby cítím, že začínám žárlit, tak se ptám proč, co se děje a když třeba zjistím, že žárlím na to, že manžel jede do práce s Lenkou v jednom autě a že jsou spolu sami, tak si řeknu, jestli to nebude tím, že jsem s manželem málo sama a na našich povídacích večerech to třeba nadnesu, že bych potřebovala být s manželem víc a zkusíme to vymyslet, jak to do toho našeho denního rozvrhu zapasovat.

Já: Já jsem četla, že v tom polyamorním způsobu života je hodně důležitá hodnota svobody, co pro tebe znamená ta svoboda, vnímáš jí nějak?

Nikol: Vnímám, ale asi ji nevnímám jinak, než bych jí vnímala v klasickém vztahovém

modelu. teď nevím, zda se bavíme o svobodě jako obecně nebo o vztahový svobodě.

Já: já jsem to myslela v rámci toho vztahu, v tom článku se psalo, že polyamorní vztah umožňuje se nějak víc svobodně projevit. Máš možnost se seznamovat dál a podobně. Týká se to těch vztahů

Nikol: Já už tomu asi rozumím. Možná, že člověk má možnost projevit i věci, který by v klasickém uspořádání neprojevoval, protože by tomu partnerovi ubližovali, kdežto když se tady ošetří to ublížení, tak člověk získá víc prostoru pro další možnosti, že třeba když už, když řekněme mě zajímají hrátky s bičem a manžela ne, tak kdybych byla v klasickém vztahu, tak si svobodně řeknu, stojím víc o partnera, než o bič, tak prostě s bičem se hrát nebude a šmitec. Bylo by to mé svobodné rozhodnutí, takže jako v konfliktu se svobodou mi to úplně nepřijde. Ale v tom polyamory vztahu si zase svobodně řeknu, aha, manžel na bič není, já jo, co by asi manžel říkal, kdybych si s někým, kdo je bičař, začala. Zjistím co on na to a když to pro manžela bude průchozí, tak prostě můžu používat bič s někým jiným, protože jemu by to nic neřikalo, kdežto toho jinýho člověka to třeba těší. Ale taky mi to přijde svobodný. Já mám skoro dojem, že ten výraz svobody není záležitostí vztahů, typů vztahů, ale myslím, že je to spíš otázka prostoru, možná že tím bylo myšleno tohleto, protože svobodná můžu být jak v tom klasickém, tak v tom neklasickém vztahu.

Já: A jak plánuješ budoucnost? Jakou máš vizi budoucnosti v tom uspořádání, v jakém jsi teď?

Nikol: Určitě bych ráda byla dál s manželem, to je fakt pro mě člověk, se kterým bych chtěla jít tou společnou cestou co možná nejdýl. Ideálně až do smrti, daleké smrti. (smích) Určitě bych chtěla další děti a bylo by milé, kdyby se v mém životě vyskytli další, který bych mohla milovat partnersky, a bylo by mi milé, kdyby Lenka taky dál byla manželovou partnerkou, byť třeba momentální situace je taková, že nevím, jak to zvládneme, ten přesun o těch několik kilometrů dál, případně nevíme, jestli opravdu model, ve kterém Lenka může být šťastná, ale momentálně situace se mi líbí, takže bych v ní jako dál pokračovala.

Já: Tak ti děkuji za rozhovor.

Nikol: Rádo se stalo.